Authorized by — Lizenz — Izdošanas atļauja: ICD-OMBG :: Atbildīgais redaktors — Editor in-Chief: Kārlis Rabācs, vietnieks: Aleksandrs Liepa, redakcijas sekretārs: Maksis Cuļtis; redaktori: Andrējs Rudzis (Minchenē), Harijs Mindenbergs (Eslingenā), Arnolds Šmits (sports), Zigurds Bārda (tehniskais iekārtojums)

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 7 (14)
Otrdien, 1947. g. 28. I
Iznāk otrdienās un piektdienās :: Izdevējs: Bavārijas apgabala latviešu komitejas uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa:: Redakcija: Günzburg/D., Bürgerm.-Ter.-Landmann-Pl. 7, t. 92 :: Printed by Schwäb. Volkshlatt, Günzburg/Don., Bürgerm.-Landmann-Pl. 7:: Metiens — Circulation: 4000

DIVAS SANĀKSMES

ESLINGENAS LATVIEŠI NOLĒMUŠI NEIERASTIES UNRRAs PĀRBAUDĒ

Ziņas, ka UNRRA izdarīs jaunas pārbaudes DP nometnēs, (piemēram, Augsburgā tās jau sākušās), izraisījušas satraukumu nometņu iemītniekos. Nesenajās armijas pārbaudēs jau „necienīgie" tika izsijāti, pie kam arī aiz formāliem iemesliem daudzi zaudēja DP tiesības. UNRRAs pārbaude tuvākā laikā pieteikta Virtembergās-Bādenes apgabalā. Nometnēs tādēļ notiek sanāksmes, lai pārrunātu gaidāmos notikumus.

Šāda liela sanāksme 24. janv. notika Eslingenā ev. lut. baznīcas draudzes namā. Tajā pulcējās ap 2000 tautiešu. Sanāksmes dalībniekus informēja kolonijas vecākais K. Kalniņš. Viņš norādīja, ka jau armijas pārbaudēs daudzi DP tiesības zaudējuši arī aiz formāliem iemesliem — joslu pāriešanu utt. Tagad mūsu ciešanas pavairo repatriācijas programmas ietvaros paveiktās nometņu pārvietošanas pat ziemā un tamlīdzīgi gadījumi. Tālāk K. Kalniņš aizrādīja, ka archibīskaps Dr T. Grīnbergs saņēmis atbildi uz savu ASV 3. armijas štābā iesniegto memorandu. Atbildē norādīts, ka UNRRAs pārbaudēs jānotiek vienīgi personības dokumentu kontrolei. Arī Starptautiskais Sarkanais Krusts paziņojis, ka UNRRAi pēc tās funkcijām piekrīt vienīgi DP nometņu administrātīvā pārraudzīšana, bet ne nometņu iemītnieku tiesību pārbaude.

Pēc kolonijas vecākā ziņojuma sanāksmes dalībnieki lielā vienprātībā nolēma gaidāmajā UNRRAs pārbaudē neierasties. Savu vienprātīgo lēmumu sanāksmes dalībnieki apstiprināja, nodziedādami Latvijas valsts himnu, un uzsauca „Slava" amerikāņu armijai, kas līdz šim bijusi DP aizsargātāja.

Līdzīga sanāksme notika arī Eslingenas latviešu Kalna kolonijā, kur pieņemti tādi paši lēmumi. Sanāksmju dalībnieki šos lēmumus apstiprināja ar saviem parakstiem. Tiem pievienojusies arī Eslingenas latviešu kolonijas padome, par ko informēs Virtembergas-Bādenes apgabala UNRRAs vadību un ASV armijas augstākās autoritātes. A. Š.

Neieteic Dienvidameriku

Igaunu nometnē Geislingenā nesen saņemta konsula K. Asta vēstule, kurā tas raksta:

„Kas attiecas uz izceļošanu pēc pašu iniciātīvas, tad jāsaka, ka tā ir bezcerīga lieta, tāpēc ka nav iespējams dabūt vīzas. Man ir zināmi tikai daži gadījumi, kur igauņiem, kam bija iespējams ierasties Parīzē, izdevās iegūt emigrācijas vīzas uz Braziliju vai Argentīnu. Tanī pašā laikā Parīzē daudz vīzu izdotas uz Venecuelu. Venecuelas valdība neprasa darba līgumus, bet pats brauciens un jautājumu kārtošana tomēr izmaksā diezgan dārgi. To var atļauties tikai tādas personas, kam bagāti radi vai par kurām rūpējas kāda organizācija. Katrā gadījumā tāda pārvietošanās plašākā mērogā iespējama vienīgi ar kādas starptautiskas akcijas palīdzību.

Ja kādreiz tik tālu nonāks, ka sāks interesentus reģistrēt izceļošanai, tad es tomēr ieteicu pierakstīties ASV, Kanādas vai Jaunzēlandes iecelotāju kandidātos. Dienvidamerikas valstis varētu izvēlēties vienīgi tādā gadījumā, kad citu iespēju nebūtu. Pēc līdz šim saņemtām ziņām domāju, ka no Dienvidamerikas valstīm pieņemamākās būtu Argentīna un Brazilija. Trešā un ceturtā vietā paliktu Urugvaja un Čīle. Par Venecuelu, Peru un Paragvaju nav nemaz vērts domāt. Vispārīgi tomēr teicu igauņiem, ja iespējams, uz Dienvidameriku nebraukt. Vajaga censties iecelot uz tādu valsti, kur dzīves dārdzība augsta: tur arī melnstrādnieks var nopelnīt sev maizi. Zema dzīves standarta zemēs labi var iztikt vienīgi technisku arodu pratēji."

K. Asta kundze šajā pašā vēstulē no savas puses raksta, lai sievietes mācās rokdarbus, šūšanu utt. Ar rokdarbu prašanu esot lielākas izredzes nopelnīt iztiku.

Staļins atbild Bevinam

Anglijas ārlietu ministrija 24. janvārī publicējusi ģenerālisima Staļina vēstījumu, kura publicēšanai Staļins pats piekritis. Vēstījums ir atbilde uz Bevina notu. Šo notu Beviņs nosūtīja Maskavai pēc tam, kad Londonā bija radies iespaids, ka Padomju Savienība šaubās par to, vai angļu-krievu pakts vēl spēkā. Staļina vēstījumā teikts:

„Jūsu paziņojums un Anglijas valdības paskaidrojums pārpratumus pilnīgi izkliedē. Tagad skaidrs, ka mēs esam vienās domās par angļu-padomju pakta pastāvēšanu." Staļins tālāk izsaka gatavību pieņemt angļu priekšlikumu pagarināt pakta līgumu no 20 uz 50 gadiem, ja paktu iepriekš revidētu, „lai atbrīvotos no priekšnoteikumiem, kas šo paktu vājina." Tikai tādā gadījumā, esot iespējams nopietni runāt par līguma pagarināšanu.

Anglijas ārlietu ministrija tagad publicējusi arī Maskavai nosūtītās notas tekstu. No tā redzams, ka Staļins sarunā ar feldmaršalu Montgomeriju izteicis domas, ka Londona varbūt pēc Apvienoto Nāciju noorganizēšanas neuzskatot angļu-padomju paktu par spēkā esošu. Tā pati doma bijusi saskatāma arī „Pravdas" rakstā, kas, pēc angļu domām, bijis dibināts uz nepamatoti un nepareizi saīsinātas Bevina runas atsevišķu teikumu citātiem.

Bevins uzdevis angļu vēstniekam Maskavā izteikt ģenerālisimam Staļinam pateicību par „atklāto un derīgo paskaidrojumu" un ievākt ziņas par to, kādus „priekšnoteikumus" minētā paktā Staļins gribētu revidēt.

Par Pravdas rakstu pēc AP ziņām Maskavā paskaidrots, ka laikraksts „neesot gribējis nodarboties ar mīklu minēšanu, ko Bevins īstenībā gribējis teikt, bet tikai atreferējis saviem lasītājiem, ko viņš īsti teicis, un pie-bildis klāt savas domas, kas arī esot īstais preses uzdevums. — Pēc TASS ziņām Staļins esot noraidījis Montgomerija izteikto angļu priekšlikumu organizēt virsnieku un kadetu apmaiņu starp Angliju un Krieviju. Pēc aģentūras ziņām, Staļins paskaidrojis Montgomerijam, ka šāda apmaiņa gan būtu apsveicama, bet pašlaik neesot īstais brīdis. Šādu rīcību varētu iztulkot kā gatavošanos karam. UN atbrunošanās rezolūcija esot radījusi pilnīgi citu sabiedriskās domas ievirzījumu. Anglija un ASV jau piedzīvojusi preses kampaņu, kas vērsusies pret virsnieku apmaiņu šo valstu starpā. Padomju Savienība nevēloties, lai arī pret to vērstos tāda pati preses kampaņa.

„NZ"

Vai Palestīnu dalīs divi daļās

Palestīnas konference Londonā 26. janvārī pārtraukta. Paredzams, ka vistuvākā laikā Londonā organizēs jaunu konferenci Palestīnas jautājuma apspriešanai un uz to aicinās pārstāvjus no visām arabu zemēm.

Par pārtraukto konferenci, kurā, starp citu, žīdu pārstāvji oficiāli nebija aicināti, lai gan Palestīnas žīdu vadītājs Bens Gurions uzturas Londonā. „Times" un „Manchester Guardian" ziņo, ka tajā noskaidrojies tikai viens, proti, ka arabu un žīdu interešu saskaņošana tādā veidā, kā to bija vēlējušies angļi, nebūs iespējama, „Manchester Guardian" tāpēc aizstāv jaunu priekšlikumu — sadalīt Palestīnu divās valstīs, vienu žīdiem un otru arabiem. Arabi nedrīkstot cerēt, ka lielvalstis palīdzēs tiem iznīcināt žīdu vēsturisko dzimteni, tāpat kā žīdi nedrīkstot cerēt, ka tiem palīdzēs padzīt arabus no zemes, kas jau sen bijusi viņu. Laikraksts piebilst, ka ja par Palestīnas dalīšanu izšķirtos, tad tās būtu jārealizē drīz. Varbūt ar UN palīdzību. Plāna realizēšana nevarētu uz nepārvaramām grūtībām atdurties.

Latvijas sūtnis Dr. Alfrēds Bīlmanis 2. februārī atskatās uz 60 mūža gadiem. Rakstu par Dr. Bīlmani sniedzam 2. lpp.

Latviešiem franču joslā piedāvā izceļot uz Alžīru, Tunisu un Braziliju

BALK priekšsēdis A. Reins šinīs dienās apmeklējis franču joslu, kur satikās ar LCP priekšsēdi P. Stērsti un apgabala komitejas priekšsēdi A. Dzirni, pārrunājot ar viņiem latviešu dzīves jautājumus. Pārbaudes franču joslā visumā bijušas vieglākas kā pie mums. Franču joslas latviešiem piedāvātas izceļošanas iespējas uz Alžīru, Tunisu un Braziliju un iesākta izceļotāju reģistrācija uz šīm zemēm. Mūsu tautiešos franču joslā ir vēlēšanās kopēji emigrēt, un pret individuālu izceļošanu tie ir atturīgi.

A. R.

Polijas vēlēšanu oficiālie rezultāti

Polijas parlamenta vēlēšanās pēc oficiāli publicētiem balsu skaitīšanas datiem no 444 deputātu vietām valdības partiju bloks ieguvis 383, Mikolaičika vadītā nacionālo zemnieku partija 13, citas partijas 4 mandātus.

Pēc UP ziņām Mikolaičiks pieprasīs, lai vēlēšanas izsludina par nenotikušām, jo tās neesot bijušas brīvas un neiespaidotas.

Varšavā publicēts arī ziņojums, ka vēlēšanu dienā sadursmēs nogalināti vismaz 23 cilvēki, to vidū 14 „bandīti" un 7 karavīri. Gandrīz visas sadursmes, kas beigušās ar nāves gadījumiem, notikušas retāk apdzīvotajos Polijas dienvidaustrumu apgabalos.

Varšavā ievēlēti šādi kandidāti: Polijas valsts prezidents Bieruts un zemnieku partijas vadītājs Mikolaičiks, septiņi citi valdības bloka, divi zemnieku partijas un viens strādnieku partijas kandidāts.

Valdības bloka pārstāvis apakšvalstssekretārs Bermans paskaidrojis, ka demokratiskā bloka partijas nedomājot uzaicināt Mikolaičika zemnieku partiju piedalīties jaunās valdības sastādīšanā. Esot tomēr iespējams, ka valdībā piedalīšoties citas opozicijas partijas. Viņš piebildis arī, ka vēlēšanu rezultātā pastiprināšoties iekšējā krize zemnieku partijā, bet Polijas valdībai pēc vēlēšanām būšot iespēja stingrāk apkarot bandas.

Anglijas ārlietu ministrija pagājušā nedēļā atteicās sniegt oficiālas ziņas par to, kādu viedokli tā ieņems notikušo Polijas vēlēšanu jautājumā.

Tas notika pēc tam, kad „Associated Press" bija ziņojusi, ka Anglijas valdība neuzskatot Polijas vēlēšanas par brīvi un godīgi organizētām. Brīvu vēlēšanu rīkošana saskaņā ar Potsdamas nolīgumu bija Anglijas priekšnoteikums Polijas valdības atzīšanai. Tāpēc Anglija vēl gribot nogaidīt sava vēstnieka ziņojumu no Varšavas, un, ja tas apstiprinātu Londonā radušos viedokli, tad Anglijai paliekot divas iespējas: tā varot neatzīt Polijas prasības Vācijas miera līgumā apstiprināt Polijas rietumu robežu un, otrkārt, neizdot Polijas valdībai, ko tā vairs neatzītu, poļu zeltu 28 milj. dolaru vērtībā, kas joprojām glabājas Londonā. Šī zelta izdošana esot paredzēta vēl neratificētā nolīgumā ar priekšnoteikumu, ka Polija izpilda Potsdamas vienošanās prasības. Kā teikts, Anglijas ārlietu ministrijas pārstāvis šo AP ziņu nav apstiprinājis.

„New York Times" par vēlēšanām raksta: „Vēlēšanas nav bijušas ne brīvas, ne nekavētas. Tās nebija nekas cits, kā krāpšana un komēdija, pie tam vēl neslēptāka kā vēlēšanas Balkānu zemēs. Pirms vēlēšanām notika kampaņa, ko raksturoja slepkavības, terrors, cenzūra un apspiešana. Kulmināciju šī kampaņa sasniedza ar to, ka vēlēšanu zīmītes bija jānodod atklāti, tā kā vēlētāji bija spiesti apliecināt savu uzticību valdības partijām. Viss tas bija zināms un paredzams, kad amerikāņu un angļu valdības iesniedza protestus pret vēlēšanu metodēm un kad ASV valdība velti aicināja Krievijas valdību rīkoties tā, lai Polijas režīms ievērotu Potsdamas nolīguma noteikumus. Šie mēģinājumi gan nav devuši tiešus panākumus, bet vismaz panākts tas, ka atbildība par notikušo uzvelta vainīgajiem. Bez tam vēlēšanas noteikti pierāda divus faktus, ar kuriem turpmāk jārēķinājas — pirmkārt, ka komūnistu partija nav politiska partija, bet sazvērestība, kas izmanto saviem nolūkiem demokratiskas metodes, un, otrkārt, ka Polijas režīms iznīcinājis Potsdamas vienošanos, ciktāl tas attiecas uz viņu."

Varēs slēgt darījumus tieši ar ārzemju tirgotājiem

Stokholmas raidītājs 27. janvārī ziņoja, ka ārvalstu tirgotājiem drīzumā atļaušot noslēgt eksporta un importa darījumus arī tieši ar uzņēmumiem un ražotājiem ASV un Anglijas okupācijas joslās Vācijā. Līdz šim visu tādu darījumu kārtošanai bija vajadzīgas katrreizējas militāro valdību atļaujas.

Lai darījumus sekmētu, ārvalstu tirgotājiem izsniegs arī atļaujas iecelot Vācijā. Ieinteresētajām valstīm noteikta zināma kvote, t. i., noteikts, cik daudzi attiecīgās valsts tirgotāji drīkstēs Vācijā iecelot.

Mūsu ražotāju kooperātīviem, it sevišķi latviešu daiļamatnieku vienībām būtu ieteicams nenokavēt iespēju stāties sakaros ar ārvalstu tirgotāju pārstāvjiem tiklīdz tie, jaunās iespējas izmantodami, ieradīsies te. Jau laikus vajadzētu parūpēties par paraugiem un konkrētiem priekšlikumiem.

Pret Čerčila plānoto „Eiropas ūniju"

Ziņa par īpašas organizācijas izveidošanu Anglijā, kas propagandētu un sekmētu Eiropas politisku apvienošanos, radījusi vispārēju interesi, jo sevišķi tādēļ, ka šīs organizācijas priekšgalā nostājies Vinstons Čerčils. Idejai ir piekritēji, bet netrūkst arī pretinieku. Tie tagad diezgan skaļi paceļ savas balsis pret Čerčilu, viņa organizācijas komiteju un viņa propagandēto Eiropas ūniju.

Pirmais asākais noraidījums nāca no franču puses, kas viegli saprotams, jo Čerčils Francijai gan paredz centrālu vietu organizējamā Eiropas valstu kopā, bet uzskata, ka Francijai tad jāsniedz roka uzvarētai Vācijai.

Pret Čerčila plāniem rodas stipra opozicija arī pašā Anglijā—no leiboristu partijas puses. Pēc „New York Herad Tribune" korespondenta Rasella domām, esot sagaidāms, ka partijas izpildkomiteja drīzumā brīdinās visus savus biedrus un atbalstītājus nepieslieties Čerčila jaunajam plānam, jo, pirmkārt, no Eiropas savienoto valstu organizācijas komitejas publicētā manifesta esot redzams, ka tā Krieviju neuzskata par Eiropas sastāvdaļu. Otrkārt, bažas modinot fakts, ka pagaidu komitejas priekšsēdētājs apvienotas Eiropas idejas propagandēšanai ir tieši Čerčils, kura aizdomas un naidīgā nostāja pret pašreizējo padomju valdību esot vispār pazīstama.

Čerčila dibināto komiteju asi kritizējis arī Maskavas radiofons. Komitejas manifests nemaz nemēģinot stingrāk noteikt Eiropas ūnijas veidu un robežas, bet augstā stilā runājot par vecās kultūras ideāliem un ar kristietību saistītu gara organizāciju. Ar šādu augstprātīgu toni manifesta autori aizmiglojot faktus. Lords Templvuds, agrākais angļu vēstnieks Spānijā, esot izteicis skaidri to, ko Čerčils labāk vēlējies atstāt ēnā, proti, ka Eiropas tautām par paraugu varētu noderēt Anglijas valsts.

DENA, Reuters, N. Y. H. T.

„Daily Mail" ieteic atļaut DP iecelošanu Anglijā

„Daily Mail" ievadrakstā ieteic atļaut Eiropas pārvietotajām personām iecelot Anglijā. „Kamēr mums te steidzami nepieciešams darba spēks, miljoniem vīriešu un sieviešu Eiropā lūdz darbu. Tās ir pārvietotās personas. Kopš gandrīz diviem gadiem tās dzīvo agrākās vācu koncentrācijas nometnēs aiz dzeloņstieplēm, un viņu gars bezdarbā atrod no darba." Norādījis uz šo DP amatnieku spējām, laikraksts tālāk atzīmē, ka Beļģija, uzņemot 20.000 poļu(?) darbā savās ogļraktuvēs, darījusi gudrāk. „Mums būtu jāatver vārti jauno ārzemju strādnieku masām," nobeidz laikraksts. „Tas mums sagādātu lielisku startu ceļā uz pārpilnības laikmetu."

Par darba roku trūkumu Anglijā runājot, tirdzniecības ministrs Stefords Kripss nesenajā „produkcijas konferencē" enerģiski uzaicinājis angļu sievietes atgriezties rūpniecības darbā, lai palīdzētu novērst saimniecības krizi. Sievietes varot palīdzēt Anglijai atkal atgūt izcilo stāvokli rūpniecības valstu vidū. Darba spēka trūkums, pēc Kripsa domām, esot novēršams vienīgi, sievietēm atgriežoties fabrikās.

Angļu militārā valdība Vācijā paziņojusi, ka ap 6000 sievietēm no angļu joslas DP nometnēm atļaus iecelot Anglijā un strādāt slimnīcās.

Ļoti nelabvēlīga kļuvusi Austrālijas nostāja iecelošanas jautājumā. Austrālijas imigrācijas ministrs Kolvels nupat paziņojis, ka valdība turpmāk vairs neizdošot iecelošanas atļaujas humānitāru motīvu dēļ. Valdība šinī ziņā jau esot rīkojusies pietiekami plašiem žestiem. Turpmāk iecelošanas atļaujas piešķirs atkarībā no tā, kādā mērā iecelotāji spēs sekmēt Austrālijas saimniecisko labklājību.

DENA, Reuters, INS, DPD

Spēku samērs jaunajā Francijas valdībā

Jaunā Francijas valdība, kas uzsāka darbu pagājušā piektdienā, kā jau ziņots, sastādījusies no 9 sociālistiem, 5 komūnistiem, 5 MRP, 3 radikālsociālistiem, 3 neatkarīgiem un viena sociālistiskās atbrīvošanas ūnijas pārstāvja. Par ārlietu ministru atkal kļuvis Bido. Ministru prezidenta vietnieki ir Francijas komūnistu līderis Toress un MRP pārstāvis Teitgens. Iekšlietu ministrs ir sociālists Deprē, aizsardzības ministrs komūnists Bilo, kara ministrs MRP Florē. Komūnisti vēl ir darba, tautas veselības un valsts jaunuzbūves ministri.

Ramadjē valdība arī ārzemēs izpelnījusies labvēlīgas atsauksmes. „Izvestija," par jauno valdību ziņojot, raksta, ka Francijas atjaunošanas darbā noslēdzies svarīgs posms. Šai laikā esot pierādījies, ka valsts atjaunošana nevar notikt bez cīņas starp strādnieku masu no vienas puses un rūpniecības finanzistu aprindām no otras puses. Finančistus atbalstījušas reakcionārās politiskās partijas. Neraugoties uz viņu centieniem izslēgt no valdības komūnistus, pēdējie notikumi tomēr liecinot par arvien pieaugošu Francijas demokratisko spēku pretestību. Šis fakts liecinot, ka Francija turpinās pārvarēt visus šķēršļus un progresēt.

Angļu prese uzskata Ramadjē valdības sastāvu par labu pazīmi Francijas iekšējā stāvokļa stabilizēšanai. „Times" uzsver, ka Anglija noteikti apsveic Bido atgriešanos ārlietu ministra postenī. Ramadjē un Bido drošā vien nekavēšoties turpināt Bluma ievadītās sarunas par Anglijas un Francijas paktu.

DENA

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 7 (14) 1947. g. 28. janvārī

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

BRĪDINĀTĀJS PIEMĒRS

Latviešu sabiedrībā, par nākotni runājot, laiku pa laikam atskan doma, ka varbūt būtu pareizāki necensties izceļot, ja apstākļi uz to spiestu, uz tālām zemēm, bet palikt tepat Vācijā, „iekļauties vācu saimniecībā" un nogaidīt. Norāda uz to, ka amerikāņu joslas vācu valstu satversmēs ir panti par patvēruma tiesību garantēšanu politiskiem bēgļiem, un arī uz to, ka daudzās vietās, kur jau tagad dzīvo vairāk latviešu, nodibinājušās it pieņemamas attiecības ar vāciešiem.

Tāpēc gribu pastāstīt par notikumiem Švābijas pilsētiņā Lauingenā.

Daudziem būs zināms, ka šajā Donavas pilsētiņā atradās viena no dzīves apstākļu ziņā labākajām latviešu nometnēm Bavārijā. Ap 800 latviešu dzīvoja divās nometnēs, bet vairāk kā 200 ar militārās valdības un vācu iestāžu atļauju dzīvokļos vai privātās istabās pilsētiņā. Patiesi varēja teikt, ka latviešu attiecības ar vāciešiem te bija labas. Vācieši apmeklēja latviešu kultūras demonstrējumus nometnē, notika sporta sacensības, vasarā Lauingenas vācu sporta biedrība ar lieliem plakātiem, kas bija izlikti arī kaimiņu pilsētās, vēstīja, ka notiks peldēšanas sacensība „Lauingen gegen Lettland". Pilsētiņā ir ap 6000 vācu iedzīvotāju, bet viens tūkstotis latviešu, kas bija daudz kustīgāki par švābiem, atdzīvināja visu pilsētiņas sabiedrisko dzīvi. Paši vācieši viscaur atzina un teica, ka latvieši ir „feina Menša".

Tad — pag. gada novembra vidū nometni likvidēja un latviešus pārvietoja uz Augsburgu un Kleinkecu. Iemesls bija tas, ka lauksaimniecības mašīnu fabrikas „Ködel und Böhm" vadītāji apgalvoja, ka fabrikai nepieciešami un neatliekami vajadzīgas dažas no lielās fabrikas ēkām, kur atradās latviešu nometne, bet pilsētas skolā, kur atradās otra nometne, steidzami jāatjaunojot mācības.

Tagad pagājuši trīs mēneši un noticis sekojošais: latviešus par spīti UNRRAs protestiem izraidīja no fabrikas telpām, t. i., no diviem fabrikas korpusiem un četrām nelielām pārvaldes ēkām. Tagad redzams, ka fabrika darbus „paplašinājusi" šādi — vienā pārvaldes ēkā iekārtots dzīvoklis fabrikas direktoram un viena vai divas biroja telpas, citās „atgūtajās" pārvaldes ēkās ievietoti vācu bēgļi no austrumiem, viens fabrikas korpuss stāv tukšs, bet otrā — vislielākajā, kur mitinājās ap 400 latviešu — iekārtota deju zāle ar plašām blakus telpām, ko sestdienās un svētdienās izīrē vietējai vācu deju kapelei par 60 markām vakarā. (Uz 6000 iedzīvotājiem Lauingenā bez tam ir 19 restorāni!). Skolā decembra beigās divas vai trīs dienas notika mācības, pēc tam tās atkal pārtrauca.

Šie apstākļi tomēr nav tie, kāpēc rakstu.

Temats ir iekļaušanās vācu saimniecībā. — Kad nometni likvidēja, UNRRA paziņoja privāti pilsētiņā dzīvojošiem, ka tie drīkst izšķirties — braukt līdz uz jaunām nometnēm vai palikt savos līdzšinējos dzīvokļos, kādā gadījumā jānodod DP kartes un jāatsakās no UNRRAs apgādes, lai varētu „iekļauties vācu saimniecībā".

Par laimi tādu, kas nolēma palikt, nebija daudz. Jau dažas dienas pēc nometnes likvidēšanas sākās vācu bēgļu komisāra un dzīvokļu pārvaldes ofensīva pret šiem palicējiem. Lai gan šie cilvēki jau mēnešiem un dažos gadījumos pat vairāk kā gadu bija legāli pierakstīti Lauingenas iedzīvotāju sarakstos, un, lai gan tiem vairāk gadījumos pēc izstāšanās no UNRRAs apgādes jau bija izdotas arī vācu pārtikas kartītes, tomēr viņiem paziņoja, ka tiem Lauingena jāatstāj. Tiem, kas teica, ka nav kur palikt, vācieši atbildēja, ka viņus pārvietos uz vācu bēgļu nometnēm un no turienes pamazām izvietos darbos uz laukiem.

Vairāku ģimeņu mantas vācu policija burtiski izlika uz ielas durvju priekšā.

Bavārijā pastāv likums, ka bēgļiem, ja tie var nodibināt darbnīcu vai citu pasākumu, kur nopelnīt uzturu sev un savai ģimenei, vai, vēl labāk, ja tie var dot darbu vēl citiem bēgļiem, tad tiem katrā ziņā jāatļauj apmesties tai vietā, kur paveras šādas darba iespējas. Pēc burta šis likums būtu attiecināms arī uz ārzemniekiem, kas brīvprātīgi vai arī pret savu gribu „iekļāvušies vācu saimniecībā."

Lauingenas latviešu vidū, kas jau agrāk pārbaužu rezultātā no nometnes bija izslēgti, atradās arī kāds ļoti cāms elektrotechniķis, kam pašam Latvijā piederējis lielāks šīs nozares uzņēmums. Jau pirms nometnes likvidēšanas viņš ar pieminēto lauksaimniecības mašīnu fabriku bija ievadījis sarunas par elektrotechniskas darbnīcas ierīkošanu Lauingenā, kas uzņemtos visus fabrikai vajadzīgos elektrisko ierīču labojumus. Mašīnas un darba rīki jau bija iegādāti, arī strādnieki jaunajam uzņēmumam bija sarunāti. Saprotams, ka lielākā daļa no tiem būtu latvieši.

Bet nu sākās piemīnētā bēgļu komisāra un dzīvokļu pārvaldes ofensīva. No malas skatoties, nu atklājās, ka „Ködel und Böhm" fabrikas direktors gan bija pratis panākt, lai Lauingenas latviešu nometni likvidē, bet pēc tam vairs nespēj savaldīt paša izraisīto vētru; fabrikas vadība noteikti iestājās par to, lai latviešu elektrotechniķim atļauj pilsētiņā savu darbnīcu iekārtot, bet pilsētas valde to nepieļāva — tā gluži vienkārši nobalsoja, ka ārzemniekam, kas grib te vācu amatniekiem sagādāt konkurenci, neatļaut Lauingenā dzīvot. Pie tā arī palika, — un vēl viens labi domāts mēģinājums „iekļauties vācu saimniecībā" uzskrēja uz birokratijas, konkurences baiļu un švābu nenovīdības sēkļa.

Ja man kāds pierādīs pretējo, labprāt atzīšu, ka šie Lauingenas notikumi nav raksturīgi tiem apstākļiem, kas sagaida katru ārzemnieku, tiklīdz viņš mēģinās vācu saimniecībā nostāties uz savām kājām. Bavārijā jau tagad ir pat oficiāli atzīts bezdarbs. Ar katru dienu tas kļūs lielāks. Konkurence pēc maizes ir briesmīga konkurence. Lai Dievs žēlīgs, ja šai konkurencei vēl pievienojas tā, mums nesaprotamā, bet tomēr nenoliedzamā nepatika, ko švābi jūt pret ārzemniekiem.

Tas, ka vācieši ir laipni pret mums tikmēr, kamēr dzīvojam UNRRAs paspārnē un kamēr tie cer, ka gūs no mums kādus labumus, vēl nepierāda, ka „latviešu attiecības ar vietējiem iedzīvotājiem ir patiešām nevainojamas." Rīkot peldēšanas sacīkstes „Lettland - Lauingen" ir viena lieta, un uzņemt ārzemniekus par līdzīgiem pilsoņiem savā vidū ir pavisam cita lieta.

Varbūt, ka vienā otrā gadījumā, par mūsu nākotnes vēlamību runājot, der šos notikumus Lauingenā pārdomāt.

Aleksandrs Liepa

V. Māsēns

Latvijas labā

SŪTŅA DR. A. BĪLMAŅA 60 MŪŽA GADI

2. februārī uz 60 mūža gadiem atskatās viens no mūsu vecākās diplomātu paaudzes pārstāvjiem — Dr. Alfrēds Bīlmanis, neatkarīgās Latvijas pilnvarotais ministrs un ārkārtējais sūtnis pie ASV valdības.

Ja Dr. Bīlmaņa vārds jau agrāk bija plaši pazīstams kā Latvijā, tā ārzemēs, tad tagad tas zināms ikvienam latvietim. Dr. Bīlmanis šodien atrodas mūsu tautas svarīgākajā postenī un pārstāv Latvijas valsti pie varenākās lielvalsts valdības pasaulē. Visa latviešu tauta, kā dzimtenē, tā ārpus tās, raugās uz viņu apziņā, ka tik ilgi, kamēr virs viņa mītnes Vašingtonā vēl plīvo neatkarīgās Latvijas karogs, viss vēl nav zaudēts un vēl ir cerība, ka pienāks diena, kad mūsu tauta atkal varēs brīvi uzelpot, tās dēli un meitas no trimdas varēs atgriezties dzimtenē un beidzot atvērsies ieslodzījumu vietu vārti tiem tūkstošiem tautiešu, kas uzticīgi savai valstij jau septīto gadu gaida uz taisnību un brīvību.

Dr. Bīlmanis dzimis 2. februārī 1887. gadā Rīgā. Beidzis Maskavas universitātes vēstures nodaļu, papildinājies Strasburgas un Viļņas universitātēs un pēdējā ieguvis Dr. phil. gradu. Latvijas diplomātijas dienestā iestājies 1920. g. un uzņēmies ārlietu ministrijas preses nodaļas vadību. Vairāk kā 10 gadus Dr. Bīlmanis vada svarīgo Latvijas popularizēšanas darbu ārzemēs, arī pats tajā jo rosīgi piedalīdamies. Neskaitāmi raksti ārzemju presē un izdevumos, dažādās valodās sarakstītās grāmatas par Latviju un ārzemju iestādēs noorganizētā Latvijas pieaļīšanās dod labāko liecību par Dr. Bīlmaņa sekmēm. Paralleli viņš darbojas latviešu presēs druvā, kādu laiku vada Rakstnieku un žurnālistu arodbiedrību, ir viens no Latviešu Preses biedrības un PEN kluba dibinātājiem un piedalās starptautiskās preses konferencēs.

1930. g. Latvijas valdība iecel Dr. Bīlmani par sūtni Maskavā, kur viņš sabija līdz 1934. g., kad to pārcel līdzīgā amatā uz Vašingtonu, kur pēc ilgāka pārtraukuma tika atjaunota Latvijas diplomātiskā pārstāvība. Vašingtonā Dr. Bīlmanim lemts pārstāt latviešu tautas intereses laikmetā, kad tā pārdzīvo savas vēstures grūtāko un sūrāko posmu. 1940. gadā mūsu dzimtenē norisinās notikumi, kurus ASV ārlietu ministrija 1940. g. 23. jūlijā raksturo šādi: „Pēdējās dienās lielā steigā noslēdzās apšaubāma rīcība, kur triju mazo Baltijas republiku — Igaunijas, Latvijas un Lietuvas politiskā neatkarība un territoriālā neaizkaramība tiek patvarīgi iznīcināta no viena to lielā kaimiņa." Latvju tauta bija izrauta no brīvo tautu saimes, tai bija liegts brīvi izteikt savus ieskatus un visu mūsu cerības vērsās uz mūsu diplomātiskiem pārstāvjiem atsevišķās zemēs, kas vienīgie vēl varēja runāt mūsu vārdā. Kamēr dzimtenē vienu okupācijas varu nomainīja otra un tauta visiem spēkiem pretojās pret sīvās cīņās un grūtā darbā iegūtā iznīcināšanu, Dr. Bīlmanis nerimīgi strādāja diplomātiskā laukā mūsu labā. Protesti, iesniegumi, paskaidrojumi un atsaukumi ārzemju presē, grāmatas par mūsu stāvokli — viss tas darīts, lai pareizi informētu amerikāņu sabiedrību par mūsu patieso stāju. Reizē ir precizēts mūsu viedoklis starptautiski svarīgajos jautājumos. 1942. g. 4. janvārī Dr. Bīlmanis informē Sabiedrotos par Latvijas pievienošanos Atlantijas chartai un pieteic Latvijas pretenzijas tajos jautājumos, kas mūs interesē. Mums arī zināmas viņa pūles trimdā esošo tautiešu labā.

Apzinādamies, cik grūta ir cīņa ar mūsu rīcībā esošiem līdzekļiem par mūsu taisnību, un zinādami, ka bez cīņas neviena tauta savu brīvību nav atguvusi, novēlam Dr. Bīlmanim spēku un izturību strādāt ar tādu pašu neatlaidību tautas labā kā līdz šim, lai varētu piedzīvot to brīdi, kad latvietis atkal kā brīvs cilvēks varēs darboties brīvo tautu saimē. No savas puses netraucēsim mūsu taisnības aizstāvēšanu ar savstarpēju apkarošanos un neaizmirsīsim, ka mēs, Vācijā esošie latvieši, neesam visa latviešu tauta, ka mēs, droši vien, neesam arī tā mūsu tautas daļa, kurai šobrīd uz saviem pleciem jāiznes grūtō pārbaudījumu lielākais smagums.

UN atbilde

UN ģenerālsekretārs 16. decembrī paziņojis Latvijas sūtnim Vašingtonā Dr. A. Bīlmanim, ka saņēmis sūtņa iesniegtos dokumentus par Latviju. 18. decembrī sūtni ar rakstu informējis ģenerālsekretāra palīgs, ka 26. nov. iesniegtais LCK memorands nodots UN sociālās daļas bēgļu un DP nodaļai. ASV Sarkanā Krusta valde 19. dec. savukārt sūtnim paziņojusi, ka saņēmusi LCK memoranda norakstu par latviešu bēgļu stāvokli, iepazinusies ar tā saturu un izsaka pārliecību, ka memorandā skartajiem jautājumiem nopietnas pūles veltīs IRO un citas ieinteresētas UN iestādes.

Pēc „Nedēļas apskata" informācijas, Kanādā nodibinātais latviešu palīdzības fonds gan dabūjis oficiālu atļauju darboties, bet pati tā darbība stipri ierobežota. Ziedojumus drīkst vākt tikai no Kanādas latviešiem un sludināties tikai latviešu presē, kādas Kanādā nemaz nav. Fondā iestājušās ap 100 latviešu ģimenes, kas dzīvo izkaisīti pa visu Kanādu.

DIENAS NOTIKUMI UN PROBLĒMAS

Ko darīt

PĀRBAUDES UN TO SEKAS. — DARBA MEKLĒŠANA. — KO VĀRAM PRASĪT.

Vairākās nometnēs tikai tagad paziņotie pārbaužu rezultāti izslēgto procentu dažās vietās pacēluši uz 25 un 50 proc. no iemītnieku skaita. Arī dzīve nometnēs vēl vairāk pasliktinājas ne tikai uztura ziņā, bet arī ar dzīvokļu, apkures un citādiem ierobežojumiem. Ir zināms, ka UNRRAs līdzekļi iet uz beigām un ka vēl pēdējo periodu līdz 30. jūnijam kā nebūt mēģinās „salāpīt" ar atlikumiem un ietaupījumiem. DP pārskaitīšanu vācu bēgļu komisāru ricībā šo „lāpīšanu" atbalsta.

Vāçu iestāžu izturēšanās pret izslēgtiem ir dažāda. Dažās vietās tie saņem puslīdz apmierinošus dzīvokļus un uzturu no kopgalda, citur dzīvokļus ierāda vāji apkurināmās telpās, uzturs jāgādā pašiem, darba nav, bet ja to sagādā, tad, piemēram, pie lūžņu vākšanas, bet vienmēr nekvalificētu un viszemāk atalgotu. Mums zināms gadījums, kur ģimenes tēvam ierādīts darbs pie ceļmalu ābeļu apkopšanas, kas jau vispār neliekas ziemā darāms darbs. Izpelņa bijusi ap 100 marku mēnesī, turpretī uzturam, dzīvoklim un kurināmam šai ģimenei nepieciešams vismaz 150—160 marku. Mums zināms arī gadījums, kur kāds inženieris spiests pieņemt lopkopēja darbu pie laukšaimnieka. Ir gadījumi, kur invalīdi spiesti dzīvot no žēlastības dāvanām.

Tādi ir apstākļi un liekas, ka tik drīz tos nebūs iespējams uzlabot. Sagaidāmas vēl jaunas pārbaudes, kuŗās pat mūsu draugi un labvēļi no mums varbūt novērsīsies, lai „neredzētu" mūsu izmisīgo stāvokli. Nekas cits mums neatliek, kā paļauties tikai pašiem uz sevi, atbalstīt vienam otru.

Daudzkārt esam atkārtojuši un pasvītrojuši, ka tikai darbs būs mūsu turpmākās eksistences pamatos. Tātad, ja mēs prasām kaut ko no svešniekiem, tad tas var būt tikai darbs. Ar gandarījumu jākonstatē, ka pagājušā mēnesī izdevies novietot dažādos darbos jau pāri par tūkstoti jaunekļu un vīru un cerams, ka tuvākā laikā šo skaitli izdosies palielināt. Tomēr jālegaumē, lai vispirms pie darba tiktu tieši tie, kam tas visnepieciešamāki.

Otrkārt, vēl lielāka vērība nekā līdz šim veltāma no nometnes izslēgto tautiešu apzināšanai, lai visi viņi zinātu, kur griezties pēc padoma un palīdzības. Katrā nometnē jābūt izslēgto sarakstam ar viņu jaunajām dzīves vietām. Ja nav iespējami katrā gadījumā personīgi apmeklējumi, tad vismaz ar rakstu noskaidrojams, kas katram tuvāk, kur varētu palīdzēt. No likvidētām nometnēm izslēgto apzināšana jāuzņemas apgabalu komitejām. Šajā darbā jāpalīdz arī Sarkanam Krustam ar saviem pārstāvjiem.

Treškārt, jākrāj līdzekļi savstarpējās palīdzības fondiem, kuŗu darbs saskaņojams visas joslas mērogā. LCP šī jautājuma apspriešanai nākamajā sesijā ierādāma svariga vieta. Liekas arī, ka lietderības labā LCK darbībā būtu jādala divās daļās — katrai joslai izveidojot savu joslas komiteju, jo apstākļi angļu un amerikāņu joslā dažādi. LCK pārstāvības institūts amerikāņu joslā, kas jau darbojas Eslingenā, ir nepietiekams pašreizējām vajadzībām un tam jāiegūst plašāki pamati.

Visbeidzot, nopietni jāpārdomā par tuvākā laikā nometnēs paredzamām UNRRAs pārbaudēm, kas jau dažās nometnēs sākušās un iezīmējas ar nelīdzpratamu jautājumu virkni. Te nepieciešami panākt skaidrību, ko īsti no mums grib. Vairākas pamatīgas pārbaudes taču jau bijušas. Laikmetā, kad daudz tiek runāts par tautu un cilvēku tiesībām un brīvībām, nevar būt tāds stāvoklis, ka veselai cilvēku grupai, nesakot par ko tas tā, nav nekādu tiesību. Mazākais tik daudz mēs varam prasīt, lai novelk tumsas un noslēpumainības plīvuri un runā ar mums kā ar tiesīgiem cilvēkiem.

Arvids Lauva

Darba iespējas Dachavā

PAR MINCHENES UNRRAs UNIVERSITĀTI,

kuŗai pēc vācu aģentūras DENA ziņām pēc amerikāņu iestāžu rīkojuma telpas Minchenē, Vācu mūzejā, jāatstāj, no šīs universitātes mācības spēku puses paskaidro, ka no Vācu mūzeja telpām gan izvākta UNRRAs vienība, kas arī līdz šim tur mitinājās, bet UNRRAs universitāte joprojām savu darbu turpina, pie kam Bavārijas izglītības un kulta ministrijā apsolīts, ka palikšana līdzšinējās telpās universitātei nodrošināta vismaz līdz sēmestra beigām. Pēc universitātes mācības spēku domām, universitātes pastāvēšana nodrošināta arī turpmāk, pie kam esot sagaidāms, ka darba apstākļi pat uzlabosies.

BALK darba daļai pieprasīti darbiem pie amerikāņu armijas Dachavā dažādi amatnieki. Sevišķi vajadzīgi namdari, galdnieki, mūrnieki un citi būvamatnieki. Tāpat vajadzīgi kurpnieki, drēbnieki utt. Šoferi nav vajadzīgi. No biroja darbiniekiem prasa angļu valodas zināšanas. Iesaistīšanai darbā ir trīs veidi: Ar UNRRAs vidutājību iesaista darbā tās personas, kas atzītas par DP. Tām jāreģistrējas nometnes birojos un saraksti jāiesniedz BALK darba daļā, kas tos virzīs tālāk. Arī atbildes dos caur darba daļu. Personas, kas izskrīnētas un iesniegušas par to pārsūdzības, ar bij. nometnes vai UNRRAs direktora rakstisku piekrišanu var iesaistīt minētos darbos ar UNRRAs 5. apgabala centrālā darba biroja vidutājību. Šiem reflektantiem tāpat jāgriežas BALK darba daļā. Personas, kas izskrīnētas un nav iesniegušas pārsūdzības vai saņēmušas noraidošas atbildes — var iesaistīties darbos ar Minchenes vācu darba pārvaldes (Arbeitsamt, Talkirchenstr. 54) vidutājību. Personas, kas vēl nav skrīnētas un vēlas strādāt armijas darbos, UNRRAs darba birojs var sūtīt uz skrīninga komisiju DP statusa iegūšanai. Pagaidām darbā pieņems tikai vieninieķus, un tiem jādzīvo nometnēs. Piederīgos varēs uzņemt tikai tad, ja radīsies dzīvokļi. Ģimenēm pagaidām jāpaliek nometnēs. Nodarbinātiem armijas uzturs (3 reizes dienā), 3 pac. cigaretes nedēļā un alga pēc attiecīgo vācu speciālistu katēgorijām. Dota iespēja iegūt arī drēbes un apavus, bet par tiem atvilks no algas. Personas, kas jau strādā UNRRAs dienestā, armijas darbos var iesaistīties tikai tad, ja UNRRAs direktors vai darba virsnieks to atbrīvo no līdzšinējiem pienākumiem.

R.

Nometņu dzīve

BALK kantīni Minchenē, (Herzog Rudolfstr. 49) pārorganizē par grāmatu veikalu. Tajā tomēr būs dabūjamas arī dažādas citas pirmās nepieciešamības nenormētas preces.

Zviedrijas un Dānijas tautiešu sūtītie dāvanu sainīši, kas izsūtīti no Lībekas uz Mincheni, kā mums paskaidro, Minchenē vēl nav saņemti. Tiklīdz sūtījums būs saņemts, to izdalīs adresātiem. Cik zināms, tad līdzīgs sūtījums ir jau pienācis LSK Eslingenā.

Latvijas piensaimnieku centrālā savienība sagatavojusi apliecības angļu valodā par iegūto speciālitāti un darba stažu. Pienotavu darbiniekiem, kas vēlas šādas apliecības saņemt, jāpaziņo vārds, uzvārds, dzimšanas dati, no kura laika strādā piensaimniecībā un tagadējā adrese — LPCS direktoram T. Kalniņam, DP Camp Schloss Gottorp, Schleswig. (24).

Veidenes Fichtenbīles un Meijerhofas nometņu un Veidenes pilsētas tautieši pārstāvības vēlēšanās par komitejas priekšsēdi ievēlējuši K. Krūklīti, bet par komitejas locekļiem — A. Neiburģeri, D. Rudzīti, K. Zommeru, E. Špilbergu, N. Kļaviņu un J. Dambīti.

Latv. nometnes vecākais Brauņšveigā saņēmis savas UNRRAs vienības rakstu, kuŗā aicina DP pieteikties izceļošanai uz Kanādu. Reflektanti saņems veidlapas, kuŗām jāpievieno 5 fotogrāfijas. Veidlapas, pēc to izpildīšanas, sūtāmas uz Berlīni. Kanādas imigrācijas misijai. Nekādu tuvāku norādījumu par šo emigrācijas iespēju nav.

„The Stars and Stripes" ziņo, ka DP Hanavas nometnē izteikuši vēlēšanos kopīgi izceļot un dibināt savu koloniju Brazilijā. Brazilijas misijas vadītājs Neiva šai jautājumā paskaidrojis, ka šādu slēgtu koloniju dibināšana Brazilijā neesot iespējama, jo turienes likumi nosakot, ka katrā kolonijā jābūt 30 proc. braziliešu un ne vairāk pr 25 proc. katras atsevišķas tautības ieceļotāju.

SAINĪŠI NO ZVIEDRIJAS AMERIKĀŅU JOSLAS LATVIEŠIEM

Pēdējā laikā Lībekā no Zviedrijas saņemti 353 dāvanu sainīši amerikāņu joslas latviešiem. Tālākai sadalīšanai saiņi janvāra beigās no Lībekas nosūtīti: J. Mamantovam Minchenē, R. Aņševicam Hanavā, R. Liepiņam Eslingenā un P. Priedem Fišbachā. Saiņi, kas bija pieteikti no Dānijas, vēl nav pienākuši, jo dāņu iestādes liegušas atļauju to izvešanai. Tuvākas ziņas par aizlieguma motīviem vēl nav saņemtas. Lībekas pasta darbinieki lūdz amerikāņu joslas tautiešus mierīgi nogaidīt saiņu pienākšanu amerikāņu joslā, jo sarakstīšanās un izziņu sniegšana darbu nevis sekmē, bet kavē. Par saiņu pienākšanu amerikāņu joslā savlaicīgi informēs.

A. P.

NOMIERINĀJUMS BAVĀRIEŠIEM

Bavārijas policijas prezidijs nodevis vācu ziņu aģentūrai DENA uzsaukumu Bavārijas iedzīvotājiem, kuŗā, starp citu, teikts: „Aplamas ir visas baumas, it kā nevarētu apcietināt sodāmus ārzemniekus. Daudzas apcietināšanas un prāvas militārās tiesās ik dienas pierāda pretējo. Bet lai pavairotu drošību uz laukiem, ir absolūti nepieciešami, lai policija nekavējoties tiktu informēta par noziedzībām. Noziedznieku notveršana un zagto vai nolaupīto mantu atgūšana vislabāk būs nodrošināta tad, ja ziņojumus par zādzībām, laupīšanām un slepkavībām policijai sniegs tik laikus, lai vainīgo vajāšanu varētu uzsākt vēl pirms tie paspējuši sasniegt ārzemnieku nometnes."

VĒSTULES REDAKCIJAI

J. Zarāns, Neuburgā

NEIZDEVUSIES AIZSTĀVĒŠANĀS

Braucu vilcienā no Nirnbergas. Biju vāciešu sabiedrībā, kas nemitīgi pukojās par saviem grūtumiem un ārzemnieku „labumiem". Neizturēju un sāku piešādīt skaitļiem, cik kaloriju uztura saņem vācieši, cik ārzemnieki, cik daudz papildus uzturam iespējams sagādāt viņiem, cik man. Jutu, ka pretinieki saraujas savā pārākuma apziņā un viņiem nepatīk vis daži argumenti par pašu rīcību. Bet tad vagonā iespraucās baltiešu jaunekļi. Skaļi viņi vāza vaļā savas somas, cilāja ēdamlietas, smēķēja, un mana aizstāvēšanās celtne sabruka. Liekas, ka vienā reizē šo jaunekļu apēstā nedēļas deva (tik daudz tiešām šķita) nenāca par labu ne visas nedēļas izsalkuma apmierināšanai, ne arī mums, kas vāciešu acīs „peldam sviestā un taukos". —

Ko jūs domājat pats par savu nākotni?

Aptauja par mūsu nākotnes jautājumiem un tālāku izceļošanu

Cik spriežams no valstsvīru runām un rakstiem pasaules presē, šogad izšķirsies tā sauktais DP un līdz ar to mūsu nākotnes jautājums. Ir izteikti daži viedokļi, bet mums pašiem līdz šim savas nākotnes noteikšanā nav bijis tikpat kā nekādas lizdrunāšanas iespējas. Taču ja tās arī būtu, šķiet, pašu tautiešu domas būtu ļoti dažādas. Lai dotu ieskatu par šīm domām, „Latvijas" redakcija amerikāņu okupācijas joslā Dienvidvācijā dažādās DP nometnēs izdarīja šo aptauju, uzklausot dažādu arodu, izglītības, vecuma un ģimenes stāvokļa tautiešus. Ceram, ka aptaujā izteiktie ieskati ierosinās pārdomas ne vien lasītājos, bet ka tās dos ierosmes arī mūsu pārstavību darbiniekiem un līdz ar to palīdzēs tiem viņu svarīgajos uzdevumos.

Vienīgās domas par mājām

Eslingenā, mūsu trimdinieku lielākā centrā, no Nekaras ielejas kāpj lipīga migla. Latviešu ikdienas gaitas sākas agri. Vairums saistījušies darbos, mātēm jāizvada bērni skolā, jāveic mājsolis, jāiet rindā pēc dažām...

Glīti uzpostā blokmājas istabiņā satieku Lūciju Subaču, māti ar trim bērniem, vienu no daudzām, kas svešumā palikusi bez gādnieka. Rūtai 4 gadi, Dacei 3, Juris sācis tikko pirmos soļus...

„Kaimiņien, nāc nu talkā," aicina Subača savu līdzdzīvotāju blakus istabā Annu Zēbergu, kad, piezīmju bloku sakārtojis, iesāku sarunu par emigrāciju.

„Mums abām, rītā tiekoties un vakaros pie miera ejot, nav citas domas un valodas, kā vienīgi par mājām. Kaimiņienei bērni pēc pāris gadiem varēs kaut cik paši sākt palīdzēt, bet ko lai es bez gādnieka sāku svešumā? Sirdī vēl nesu cerību tikt mājās. Ja uz mājām netiekam, tad kaut vai pāri okeanam, bet gan visiem kopā, jo ticu, ka latvietis latvietim vienmēr roku pasniegs."

Ne Subače, ne Zēberga Vācijā negrib palikt. Subače vēlētos izceļot uz Amerikas Savienotām Valstīm, vinai tur kaut kur radi, Zēberga labāk paliktu Eiropā. Dzirdot runas par Ameriku, mazā Rūta protestē: „Māmiņ, nebrauksim tik tālu, es gribu labāk pie vecmāmiņas un Dukša..."

Urbāna ielā, kolonijas pārvaldes telpās, nāk un iet tautieši. Administratīvā daļa pie papīriem apkrauta galda sēd H. Ritums. Viņš beidzis Priekuļu lauksaimniecības skolu, bet arkla rokturi mainījis pret pagasta darbveža spalvu un gadu plūdumā tā iedzīvojies administratīvos pienākumos, ka arī Vācijā vēl līdz šim nav atlicis laika domāt par pārskološanos kādā praktiskā arodā.

„Nupat gan," atzīstas H. Ritums, „kad emigrācijas jautājums kļūst aktuāls, sāku pārlikt, vai nebūs viss pārējais jāmet pie malas un jāmācās kāds amats. Ja tuvākā laikā nepašķiras ceļš uz brīvu dzimteni, tad esmu par tūlītēju emigrāciju. Esmu gan pārliecināts, ka beidzot mēs atgriezīsimies, bet ceļa somas uz mājām gan nesaiņosim Vācijā. Tādēļ vēlētos pēc iespējas ātrāk tikt prom, pat no Eiropas. Par emigrācijas priekšnoteikumu uzskatu palikšanu nacionālā kopībā, jo izklīst viegli, bet pulcēties grūti. Izklīstot nāks līdz vēl otrs jaunums — tie, kas būs labi iekārtojušies svešumā, kavēsies atgriezties, kam ies slikti, tie to nespēs. Izklīstot būtu jānoraksta zaudējumos vecie, darba nespējīgie, sievietes ar bērniem bez gādniekiem."

Bez priekšnoteikumu izceļošana? Jā, tad jāpārdomā. Uz Braziliju un Argentīnu tādā gadījumā nebrauktu, tad jau labāk bez noteikumiem tepat Vācijā. Kuģi, kas dotos uz Kanādu vai Dienvidafriku, kāptu bez apdomāšanās, uz Amerikas Savienotām Valstīm vēl pārliktu. Emigrējot uz Alasku, pēc manām domām, klimats mums nebūtu šķērslis. Latviešu rosībai un uzņēmībai tikai nelaus attīstīties Alaskas pašreizējā saimnieciskā struktūrā.

Jāpaliek nacionālā kopībā

Eslingenas kolonijas vecākā K. Kalniņa pārliecība ir optimistiska: „Emigrāciju uzskatu par launumu, kas mūs piemeklēs tikai tad, ja tiešām nebūs iespēja atgriezties brīvā dzimtenē, par ko gan es personīgi ne brīdi nešaubos. Kad varēsim doties mājup, to šobrīd nepateiks pat tie, kas rokās tur pasaules likteņa grožus. Katrā ziņā mums jāpaliek nacionālā kopībā un jāgādā par tiem, kas paši to nespēj. Tādēļ atrodu par pareizu mūsu centrālo iestāžu uzskatu neveicināt individuālu izceļošanu. Savrūpēji brauc spējīgākie, un latvju tautai tas var būt kādreiz dubults zaudējums. Kamēr cilvēce vēl tic, ka taisnības principi uzvarēs, mūsu lieta nav zaudēta. Pasaules sirdsapziņa neklusēs. Ja uzvarēs kailas varas princips, jā, tad man tiešām vienalga, kurp, kad un kā doties. Tomēr ticu, ka, pienākot izceļošanas brīdim, mēs varēsim kuģa stūri griezt uz dzimtenes krastiem!"

*

Inž. Osvalds Kēse domā, ka pašreiz vēl jānogaida. Legālās izceļošanas iespējas tik mazas, ka par emigrāciju vārda tiešā nozīmē vēl nevar runāt. „Mūsu akcijas ceļas," pārliecināts inženieris. „Par mums sāk interesēties aizvien vairāk valstis. Kādēļ emigrācijas jautājumā mēs nevaram būt labi veikalnieki? Nogaidīsim un brauksim tur, kur noteikumi vislabākie."

Kēse pārliecināts, ka izlauzīs sev dzīvē ceļu jebkurā vietā, un domā, ka, paliekot Vācijā un iekļaujoties tās saimnieciskā dzīvē, mums nāktos sadurties ar pieaugošu pretestību. Vēlama būtu emigrācija, bet ne ārpus Eiropas. „Kad dzīve ieies miera sliedēs, Eiropā neies slikti. Saimnieciskā dzīve atplauks un konkurencī mēs te izturēsim varbūt labāki kā citur."

O. Kēse pārliecināts, ka kopēju emigrācijas iespēju nebūs. „Neaizmirsīsim," argumentē O. Kēse, „ka ikviena valsts, lai arī cik humāni principi tur valdītu, uzņemot iecelotājus, neaizmirsīs 'nokrejošanu.' Sākoties emigrācijai, viena vai otra valsts pieprasīs zināmu katēgoriju un arodu laudis. Ja mēs tiešām visi varētu emigrēt vienuviet, es, neprasot, kādi pienākumi mani gaida, brauktu līdz. Bet tāpēc vien, lai piebiedrotos vienai vai otrai skaitliski nelielai grupai, negribu mainīt profesiju, bet izceļotu individuāli. Ja emigrācijas noteikumi nebūtu zināmi, nebrauktu, bet paliktu Vācijā. Izceļot vēlētos, pirmkārt, tepat Eiropā, tad uz Dienvidafriku un Kanādu. Uz citām valstīm nē. Emigrējot pirmā vietā lieku klimatu."

*

Tēvs un dēls Purēni pašreiz gatavojas maltītei. Kad, nāciena nolūku pasakot, jautājoši lūkojos pēc azaida gatavotājas, Staņislavs Purēns smaidot stāsta par savu jaunāko profesiju: „Agrāk biju Daugavpils elektrības apgādes komercdaļas vadītājs, tagad — „saimniecības vadītājs," pavārs, zeķu lāpītājs . . . Dēls Georgs elektrotechnikis, apmeklēja Eslingenā mākslas studijas metallapstrādāšanas kursus un tagad strādā sudrabkaļu darbnīcā Pilsskolā."

Atkal dzirdu jau daudzkārt minēto: „Sirds velk uz Latviju. Negribam zaudēt ticību, ka pēc visiem pārbaudījumiem tomēr beidzot netiksim mājās." Tēvs domā, ka emigrēt var tikai vienkopus, dēls pārliecināts, ka, izklīstot mazākās grupās, arī varēs atrast ceļu uz mājām. Palikt Vācijā, Eiropā vai doties tālāk? Abu Purēnu pārliecība, ka jaunā mājvieta jāmeklē valstī, kas nav pārdzīvojusi lielas saimnieciskas grūtības.

Sagatavoti dzīves cīņai

Visām varbūtībām jau laikus gatavojušies Lidija un Edvards Krasti. Lidija Liepājā beigusi lietišķās mākslas vidusskolas aušanas darbnīcu un trimdā papildinājusi savas zināšanas ādu apstrādāšanas darbnīcā. Edvards Krasts, agrāk bijis pasta ierēdnis, Eslingenā viens no pirmajiem sācis pārskoloties, apmeklēdams daiļamatnieka Lakstīgala vadītos kokgriezēju kursus.

„Mēs abi dēlam un meitai vienmēr uzturu nopelnīsim," tagad droši saka Krasts. „Līdz šim esam vēl atturējušies no 'pierakstīšanās,' bet, ja tuvākos mēnešos apstākļi negrozīsies, gribam izceļot. Katrā ziņā kopā ar visiem. No grūtībām nebaidāmies un, kopībā turoties, visu pārvarēsim. Vācijā negribam palikt. Mēs izceļotu arī tad, ja par darba iespējām nebūtu skaidrības, vienīgi klimatiskie apstākļi svarīgi. Vislabāk brauktu uz Kanādu. Tur plašums, — nebūtu jādzīvo lielās pilsētās."

*

Uzkāpjot pa kraujām un šaurām kāpnēm nelielas koka ēkas otrā stāvā, atrodos pie durvīm ar uzrakstu: — „V. Vītola dažādu preču veikals."

Vītolam, kā ilggadīgam veikalniekam, spriedums ātrs. „Emigrēt. Nekādā ziņā nepalikt Vācijā. Pieaugošo pretestību es labi zinu un jūtu, katru dienu kārtojot dažādus darījumus. Tikai nepārprotiet. Nedomāju, ka vāciešiem būtu naids pret mums. Nē. Mēs šeit, Eslingenā, sadzīvojam ļoti labi, bet ikviena valsts taču priekšroku dod savējiem, jo vairāk tādēļ, ka svešais elements šeit ir iepriekšējā režīma ricības sekas. Ieklaušanās vācu saimnieciskā dzīvē kļūs aizvien grūtāka. Viņi taču gaida mājās arī turpat 5 miljonus kara gūstekņu. Tiem visiem vajadzēs darba un maizes. Tādēļ prom, jo ātrāk, jo labāk! Jāemigrē vienkopus. Mūsu centrālai vadībai jāmēklē iespējas. Tikai neprasīsim jau sākumā returbiļeti."

Sarunas pie kafijas

Jau pēcpusdiena. Kādreiz Rīgā avīžnieki šai pašā stundā pulcējās mājīgā kafejnīcā. Bet šeit? Dzert ozolu zīļu novārījumu? Bet cilvēk mīļais, kur palikusi tava izdoma? Prom pie komponista Volfganga Dārziņa. Tikai nerunāt ar viņu par mūziku un nesaukt par komponistu! Tad panākumu nebūs. Tā kā šoreiz savtīgie nolūki jānoklusē un jāsāk ar „interviju," veco paziņu uzrunāju ar „Jūs."

„Par emigrāciju?" it kā neticēdams pēkšņajam jautājumam, atprasa Dārziņš un sāk rīkot katliņu, meklēdams kārbiņu ar pēdējo atlikumu no UNRRAS „labajām" dienām. „Ja man nebūtu bijusi 100% pārliecība, ka tikšu uz savu zemi atpakaļ, tad nebūtu no Latvijas spēris prom ne soli. Emigrācija ir pēdējais līdzeklis. Ar astroloģiju un politiku nenodarbojos, tādēļ nevaru atbildēt uz otru jautājumu, bet mana iekšējā pārliecība saka, ka atgriešanās notiks nākošos 3 gados. Līdz tam gribētos palikt Eiropā, ne jau Vācijā. Neviena valstī, kas reprezentē tikai moderno civilizāciju, bet ne Eiropas kultūru, mēs nevarēsim iedzīvoties. Emigrācijai par svarīgāko priekšnoteikumu uzskatu palikšanu nacionālā kopībā. Ja man būtu jāizšķiras par beznoteikumu emigrēšanu vai līdzīgu palikšanu Vācijā, tad šobrīd liekas, ka būtu jākāpj kuģī. Galvenais mudinājums to darīt ir 700 gadus ilgā pieredze . . . Es brauktu uz zemi, kur, kā jau teicu, mēs varētu palikt nedalītā vienībā, kaut arī dzīves apstākļi tur būtu sliktāki kā citur."

Mūsu skati jāvērš uz priekšu

Tirgotājs Jānis Ruže nesen kļuvis laimīgs tēvs. Viņš ir arī vīrs, kas noorganizējis angļu un amerikāņu joslā oficiāli atļautu dažādu preču pārstāvniecības firmu, bet pats dzīvo Lauingenā, neizmantodams UNRRAs atbalstu. Ja apstākļi mainītos, viņš bez kavēšanās atgrieztos dzimtenē.

Tagadējos apstākļos — saka Ruže — pēc iespējas būtu jācenšas izceļot, kaut vai nelielākās grupās, ja visiem kopā tas nebūtu iespējams. Ja sēdēsim Vācijā un gaidīsim iespēju tikt prom visiem kopā, tad var gadīties, ka tādu iespēju arī nesagaidām. Saprotams gan, vēlams, lai šādas grupas būtu pēc iespējas lielas, tā ka tajās kopā ar strādātājiem varētu ietilpināt arī zināmu procentu mazāk spējīgo un apgādājamo. Uz Dienvidameriku nevaram izceļot, kamēr nezinām, kas mums tur garantēs kaut vai darba tiesības. Uz anglosakšu zemēm varētu izceļot arī bez šādām garantijām, palaižoties uz šo valstu iedzīvotāju goda prātu. „Esmu pārliecināts," saka tirgotājs, „ka pietiktu, ja katrā zemē nonāktu kaut nelielas latviešu grupas. Tās ar savu darbu ātri vien panāktu to, ka šī zeme aicinātu pie sevis arī citus latviešus. Jāizceļo mums taisni tāpēc, ka Vācijā nav iespēju mūsu darba spējas pierādīt, bet pat te jau redzam, ka, piemēram, angļu joslas lielāko būvju pasākumu — angļu kvartāla uzcelšanu Hamburgā veic latviešu strādnieki pašu latviešu vadībā."

*

Agronoms Kleinbergs Minchenē saka: „Cerību reiz atgriezties Latvijā neesmu zaudējis bet, kad tas varētu notikt, nezinu. Pašreizējos apstākļos no Eiropas negribētu aizceļot. Ja atgriešanās iespējas uz Latviju galīgi zustu, tikai tad vajadzētu domāt par izceļošanu no Vācijas. Izceļot vajadzētu visiem kopīgi. Būtu jāemigrē uz zemi, kur klimats mums piemērots un tādi darba apstākļi, pie kādiem esam pieraduši."

*

Gleznotājs A. Sildegs Minchenē: „Par tālāku izceļošanu vēl neesmu domājis, jo ceru vēl atgriezties Latvijā. Bet ja atgriešanās neiespējama, tad būtu jāizceļo, jo Vācijā mūs neieredz, vismaz kā DP nē. Būtu ļoti lielas grūtības arī darba ziņā. Būtu jāemigrē tur, kur varētu novietoties vienkopus visi latvieši."

*

Skolotāja Ērgle Minchenē saka, ka, lai gan ar prātu domājot, liekoties, it kā atgriešanās nebūs, zemapziņā tomēr kaut kā šķietot, ka tas nebūt nav neiespējami. Ja zustu katra cerība, tad no Vācijas jāizceļo. Jāemigrē visiem vienkopus. „Es"—saka Ērgle—„ļoti negribētu izceļot no Eiropas un tomēr var pienākt brīdis, kad tas būs jādara. Tad manas domas sveras uz Kanādu vai ASV, kur jau ir daudz latviešu. Tas atvieglos tur mūsu iekārtošanos."

*

Techniķis A. Leduņš Minchenē domā, ka Latvijā reiz atgriezīšoties. Tikai ne pašreiz. Līdz tam laikam varētu palikt arī Vācijā, ja būtu nodrošināts darbs un droša mūsu privātā dzīve. Turpretī, ja Vācijā jāpaliek bez šiem priekšnoteikumiem, tad labāk izceļot, bet visiem vienkopus. Šaubos gan, vai tāda valsts rasies. Emigrācijai vispiemērotākā būtu Amerika un Anglijas domīnijas.

*

62 gadus vecā pensionētā skolu darbiniece Helena Stepiņa, kur ar savu 18 g. veco mazmeitu vientuļi dzīvo kādā Minchenes priekšpilsētā, saka: „Es gan neredzu iespējas atgriezties dzimtenē tuvākā laikā, bet arī šeit Vācijā mums nav palikšana. No nometnēm līdz šim esam izvairījušās, bet tagad, kad arī no tām sāk izraidīt, nav vairs nozīmes tur meklēt palīdzību. Mūsu skati jāvērš uz priekšu, kaut vai pāri okeanam, un jāmēģina iesakņoties jaunā zemē. Mēs, vecie, jau nu gan nekur vairs neatradīsim īstas mājvietas, bet jauno dēļ jādomā par nākotni. Vislabāk vēlētos izceļot uz Dienvidafriku, kur man radi jau kopš pirmā pasaules kara. Bet ja rastos iespēja kopīgi izceļot, es pievienotos pārējiem latviešiem."

*

Pēc pārbaudes no kādas Augsburgas nometnes izraidītais bij. karavīrs Fr. Akermanis atbild: „Pēc nometnes atstāšanas esmu iepazinies ar visiem grūtumiem un rūgtumu, ar ko būs jāiepazīstas arī tautiešiem, kad izbeigsies UNRRAs aprūpe. Mans personīgs ieskats ir — nekādos apstākļos nepalikt Vācijā. Ticību atgriezties dzimtenē neesmu zaudējis. Tālākā emigrācijas gadījumā mūsu jaunās dzīves vietas būtu vēlamas vienā zemē. Dodu priekšroku arī beznoteikumu izceļošanai, tomēr tad negribētu doties pāri jūrai, bet rast darbu un maizi kādā citā valstī tepat Eiropā, piem., Anglijā vai Francijā."

*

Hochfeldas nometnes komitejas loceklis A. Ozoliņš Augsburgā: „Pēdējais laiks, kad mūsu centrālām organizācijām būtu konkrēti jākeras pie emigrācijas jautājuma kārtošanas. Atgriezties Latvijā neceru. No Vācijas izceļot nepieciešami. Uzņēmējas valstis, mācoties no piedzīvojumiem, nekādus priekšnoteikumus mums nedos. Būtu labi, ja atļautu apmesties prāvākās grupās vai kolonijās no 500—1500 cilvēkiem. Vēlētos emigrēt uz kādu no anglosakšu zemēm; no Dienvidamerikas zemēm — uz Paragvaju, jo tur, pēc pieietamās informācijas, iespējams nodibināt plašākas zemkopības kolonijas un, pastāvot vājākai centrālai valdībai, iespējams ilgāk saglabāt nacionālo kultūru."

*

Piensaimniecības darbinieks R. Gelzis Augsburgā atbild: „Vēlētos emigrēt, tiklīdz rastos iespēja, sākt jaunu dzīvi un strādāt produktīvu darbu. Latvijā ceru atgriezties, bet tikai pēc ilgāka laika. Pēc tagadējās aprūpes izbeigšanās, palikšana Vācijā mums kļūs neiespējama, kādēļ vienīgā izeja ir izceļot. Beznoteikumu izceļošana šī vārda tiešā nozīmē man nav pieņemama un tādos apstākļos es tomēr paliktu Vācijā. Vislabprātāk izceļotu uz Dienvidafriku vai Jaunzēlandi, kur klimatiskie apstākļi mums piemēroti un šajās zemēs, kur sagaidāms lauksaimniecības — lopkopības progress, man kā piensaimniecības darbiniekam būs vieglāk atrast piemērotu darbu savā arodā."

Cik būs to, kas atgriezīsies

Lauksaimnieks un bij. pagasta vecākais A. Lūsis Augsburgā: „Uz atgriešanos dzimtenē izredzes gaužam vājas. Arī šeit Vācijā nav iespējams dabūt darbu. Tāpēc, liekas, būtu gudri, ja mēģinātu noskaidrot izceļošanas iespējas. Ar valstīm, kas izteikušas gatavību mūs uzņemt, būtu jāstājas sakaros un jānoskaidro apstākļi kā arī palīdzība turpmākās dzīves uzsākšanai. Individuāli negribētos izceļot. Būtu labi, ja varētu organizēt kaut arī nelielas grupas izceļošanai uz zemēm, kur klimatiskie apstākļi mums panesami, es domāju, vispirms uz Kanādu, jo tur piemērots klimats un labas izredzes zemkopībā."

*

Skolotājs Nikolajs Valdmanis Dinkelsbīlē domā, ka drīza atgriešanās dzimtenē nebūs iespējama, tāpēc emigrācijas jautājums vairs nav noklusējams. „Grūta un smaga ir doma, ka jāatstāj būtu Eiropa. Bet paliekot Vācijā, mēs neizvairīsimies no pazemojumiem un nievām no vāciešu puses. Kungu gars vācu tautā nav miris. Nenoliedzami, ka ideālākais atrisinājums būtu, ja kāda valsts uzņemtu mūs kā nacionālo kopību. Bet jāšaubās, vai kāda valsts to vēlēsies darīt. Un tomēr emigrācija bez priekšnoteikumiem mums pieņemamāka, nekā beznoteikumu iekļaušanās vācu saimniecībā. Kur emigrēt? Eiropā diezin vai atradīsies valsts, kas lielākam daudzumam cilvēku spētu dot piemērotu darbu. Tāpēc mums būs jāizvēlas cits kontinents. Šķiet, ka mums vispiemērotākā zeme būtu Kanāda."

*

30 gadus vecā Anna Straume, kurai vīrs pazudis bez vēsts, trīs bērnu māte (7, 5 un 2,5 g. veci) atbild: „Ja netiekam Latvijā — emigrācija pieņemamākā izeja. Vācijā gan negribētu nekādā gadījumā palikt. Nacionālā kopība, pēc manām domām, būtu nepieciešams priekšnoteikums. Vācijā jau vairākus mēnešus dzīvoju no tautiešiem atšķirta, un tas bija neizsakāmi grūti. Tāpēc man būtu vienalga uz kurieni izceļot, ja tikai kopā ar citiem latviešiem."

*

Kārlis Žakle, 29 gadu vecs, divu bērnu tēvs, Latvijā bijis vērpējs, tagad nometnes darbinieks, atzīst, ka Latvijā atgrieztos kaut vai šodien, ja vien būtu iespējams. Uz to viņam „cerība ir, bet ticība sāk zust." Vāciju tomēr nekādā ziņā negribētu palikt. „Tad labāk visur citur." Nacionālā kopība nepieciešama tāpat kā dienišķā maize. Ja izklīstu kur kurais, lielākā tiesa izkustu kā pilieni jūrā. Ja ļautu izvēlēties, tad vislabāk dotos uz anglosakšu zemēm."

Bez priekšnoteikumiem

39 g. vecais Jānis Lejiņš, neprecējies, Latvijā ierēdnis un filozofijas students, tagad latiņu valodas skolotājs Ingolštates nometnes ģimnazijā, domā, ka emigrācija būtu mazākais no mums draudošajiem launumiem. Viņš pārliecināts, ka pēc dažiem gadiem atgriezīsimies Latvijā kā brīvvalstī. Bet ja atgriešanās nebūtu iespējama, tad labāk izceļot. Nacionālā kopība tādā gadījumā absolūts priekšnoteikums. Vācijā bez priekšnoteikumiem nekādā gadījumā nepaliktu, tad labāk bez priekšnoteikumiem izceļotu uz Amerikas Savienotām Valstīm."

*

Pēteris Eicēns Ingolštatē, 48 g. v., precējies, trīs dēlu tēvs, Latvijā vairāk kā 20 gadus tautskolas pārzinis, tagad matemātikas, vēstures un dziedāšanas skolotājs nometnes tautskolā, saka: „Būtu liela laime mūsu apstākļos, ja par emigrāciju nebūtu jādomā. Ceru, ka būs iespējams Latvijā atgriezties 5—10 gadu laikā. Vai es pats atgriezīšos — neticu, tas arī nav svarīgi. Bet cik daudzi no mums tad atgriezīsies vispār? Vācijā pa šo laiku tomēr varētu palikt tikai ar zināmiem nosacījumiem, — citādi jāizceļo. Palikšana tādā gadījumā nacionālā kopībā būtu saldākais pi-

(Beigas 5. lpp.)

Mēs jautājam:

1. **Vai esat pārdomājuši jautājumu par tālāku emigrāciju?**
2. **Vai cerat pats atgriezties uz dzīvi dzimtenē — brīvā Latvijā?**
3. **Vai, pēc jūsu domām, trimdai ieilgstot, latviešiem būtu vēlams palikt Vācijā vai izceļot uz kādu citu zemi?**
4. **Vai tālākai izceļošanai par priekšnoteikumu uzskatāt latviešu palikšanu nacionālā kopībā?**
5. **Ja uzskatāt par vēlamu izceļot un būtu izvēles iespējas, uz kādu zemi jūs vēlētos izceļot?**
6. **Ja būtu jāizvēlas bezpriekšnoteikumu izceļošana vai bezpriekšnoteikumu iekļaušanās Vācijas saimniecībā, kādu ceļu jūs izvēlētos?**

Uz šiem jautājumiem visus aptaujas dalībniekus lūdz atbildēt mūsu redakcijas locekļi un līdzstrādnieki — A. Bolšteins, M. Čulītis, A. Liepa, H. Mindenbergs, A. Rudzis un A. Šmits.

Pāvils Gruzna

Šāviens

Stāstiņš

Kad reiz vasarā priekš pirmā pasaules kara Krievijas cara Nikolaja jahta Standarts piestājās Daugavā pie pils un ķeizars rādīja sevi Rīgai, mēs, Jaunā teātŗa aktieri, pašlaik braucām viesizrādē uz Zemgali. Un tā ķeizaru nokavējām. Tikai pa vagona logu no tilta redzējām Standartu. Bet ķeizaru redzēt man izdevās pirmā lielā kara laikā. Kur? Cēsīs, manā dzimtā pilsētā!

Tas bija pirms februāŗa revolūcijas. Es ar Rīgas valsts bankas kantori, kā tā grāmatvedis, biju evakuācijā Tulā. Pa to laiku Cēsīs bija miris mans tēvs. Banka nu mani komandēja uz Cēsīm mazliet instruēt darbvedību, nošķiebušos Cēsu renteju, un līdzi tam apmeklēt tēva kapu. Lielīski!

Man galvā bija lepna kažokcepure un mugurā virsnieka gaišpelēkais puskažokelis ar karakula atloku. Vakaros mijkrēslī zaldāti mani pat sveicināja, lai gan man nebija uzpleču. Gluži neveikli bija. Bet lai! Es viņiem pa godam salutēju.

Vienīgen Cēsu pareizticīgo priesteris Jevgeņijs Svincovs, mans garīgā semināra kollēga, prasa: „Vai gribi redzēt ķeizaru?"

„Nikolaju II — „asiņaino"? „Nu, protams! Bet kā tas būtu iespējams?"

„Redzi, telegramma no štāba."

Es paņemu un lasu. „Ehe! Tiešām!"

„Pēc divām dienām ķeizars, braukdams no Carskoje Selo atpakaļ uz armijas galveno štābu, pieturēs Cēsīs, un pa to laiku stacijā jāsarīko ceļa aizlūgums, jo te ķeizaram kāda slepena satikšanās..."

„Ehe! Nav joki!" es saku. „Bet ko tad es?"

„Tu organizēsi dubultkvartetu aizlūguma dziedājumiem. Tu to proti un vari, vēl pats kā dziedātājs un solists."

„Labi," es saku, „pamēģināsim!"

Otrā dienā pieklājīgs kvartets šādam ārkārtējam gadījumam bija gatavs un sadziedājies: psalmotāji, dzelzceļnieki — krievi, kāds virsnieks. Vārdu sakot, Jevgeņija tēvs bija apmierināts un teica, ka arī ķeizaram nebūšot kauns.

Protams, viss tas bija vairāk nekā slepeni! To neviens, izņemot mūs, nedrīkstēja zināt. Kam gan lai stāsta?

Pienāca likteņīgā diena. Visa Cēsu stacija bija izolēta. Nevienu turp nelaida. Stacija, kaut ziemā, bija vienos zaļumos, palmas no grāfa Siversa Cēsu un Kārļu muižas siltumnīcām. Viss stacijas perons klāts tepikiem un paklājiem no baznīcas un no grāfa pils. Pie bufetes goda krēslos sēž aicinātie viesi: Siversa dzimta un vācu muižniecības maršals ar dāmām, arī militārie komandanti.

Taisni divos pienāk vilciens un kā uz komandas — stop! No zilā salonvagona, taisni pretim stacijas apdrāztām, pelēkām durvīm, pirmais izkāpj vilciena komandants, kņazs Vojeikovs, aiz viņa pats ķeizars, sarkonloka gvardu cepurē un vienkāršā blūzē ar šinelīti, kas uzmests plecos. Aiz viņa garūsainais sirmais grāfs Frederiks, vācu draugs, un tad nelielā pārējā svīta. Aiz viņiem divi konvoja kazaki iznes dārgu un lepnu, lielu Nikolaja Mirlikijas brīnumdarītāja svētbildi, kuŗas priekšā ķeizars mēdz lūgties, un kuŗu iesvētījis arī nesen noslepkavatais Rasputjins... Nostāda svētbildi vietā uz

Kas un kur?

Minchenes pilsētas mākslas mūzejā UNRRAs 5. apgabala īpašā nodaļa sarīkojusi DP mākslinieku darbu skati. No latviešiem skatē piedalās A. Ogule (ogles zīmējums), M. Krūmiņš (eļļas), L. Lopšs - Linauts (eļļas) un Ansis Bērziņš (evaņģeliju ilustrācijas).

Prof. Viktors Stots pag. gada 28. decembrī savā pirmajā koncertā Amerikā, Ņujorkas pilsētas zālē oriģinālvalodās dziedājis latvju tautas dziesmas un Dārziņa, Zālīša, Verdi, Brāmsa, R. Štrausa, Rubinšteina uc darbus. Ņujorkas laikraksti otrā dienā smieguši cildinātājas atsauksmes. „The New York Times," piemēram, rakstīts: „V. Stots iepriecināja ar neparasti skaistu balsi un neparasti brīvu, spožu vokālās tehnikas veidojuma prasmi un gaumi, kas bija pamatā visai neapšaubāmi lielas apgarotības piesātinātajai dziesmu pēcpusdienai." — Pēc koncerta Ņujorkas latviešu prof. Stotam rīkotajā azaidā piedalījušies ap 100 dalībnieku, latvieši un amerikāņi. Konsuls J. Zalcmanis azaidā izteicis cerības dziedoni redzēt ne vien uz koncertestrādes, bet visdrīzākā laikā arī uz amerikāņu operu skatuvēm.

Oto Krolla apgāds Augsburgā izdevis Pāvila Gruznas noveles Dzives teiksmas (maksā 5 markas) un Oto Krolla skices Pa ilgu ceļiem (maksā 2,5 markas).

Teodors Zeltiņš

Skurbēji

No Makedonijas vai turku Trapezundas,
Kur elpa vasarām par vīnu skurbāka,
Peld kuģos dzeltena un smalka tabaka,
Lai viriem smēķējot kļūst zilas mūža stundas.

Tik, kas vairs skurbumu gūt neiespēj ar pipi,
Kam dzīves nedēļa jo launa dzelkā skarpija,
Kluss sapņiem atdodas, ko dāvināt prot opija,
Kad zīda spilvenos kārs fantasts laižas slīpi.

Pa sapņiem smaržīgiem viņš glāsta odāliskas,
Kaut mīlnieks dedzīgais šos priekus nesaprot,
Kad skurbu saldāko grib miesas pašas dot,
Gan jaunavīgas vēl, gan kairi madonniskas.

Pār visu pacelties ar karalisku smīnu
Tak dzīroţājs vēl prot, kad kausā vīns ir lejams,
Ko pielūdz Epikurs un slavē Omārs Heijams,
Un guldzot pudelēm, šalc dziesmas līdz ar vīnu.

Bet gadās cilvēki, kam nepatīk šāds skurbums
No vīna, sievietēm vai zelta tabakas,
Tiem domu dzīres šķiet par visu labākas,
Kur dzirkstī idejas kā svaigu sulu urbums.

analoja, un paši piestāj kvartetam, lai dziedātu līdzi. Sākas viesu un dāmu priekšā stādīšana viņa ķeizariskai augstībai.

Nikolajs II pārlaiž savu vēso skatu arī mums. Izvalbītās acis pelēki blāvās, miglainas, kā vārītam ķīsītim, nav tur nekādas dzīvības. Bet kur tad tas „asiņainā" piedēvējums? Uzrauts deguntiņš, vaigu kauli un dzeltena āda. Lai gan galma dāmas Virubovas memuāros kaut kur minēts, ka Nikolajs savos apartamentos bijis tik nežēlīgs, ka kādu ķeizarienes pāžu aiz neizprotamas greizsirdības iebāzis virtuves maisā un ar ogļu kruķi tā arī nomušījis... Nevarētu ne ticēt! No ārējā izskata tas bija vārgs, nervozs cilvēciņš, apkārtnē lāgā pats neorientējās, bet visu, kas jādara un jāsaka, viņam piečukstēja svītas lielkungi... Taisni nepatīkams bija viņa vienaldzīgais, pagurušais skats, kuŗš acumirkli tvēra arī mani, jo es kā diriģents stāvēju priekšā, gandrīz blakus mācītājam, un man bija tāda pati bārdiņa kā ķeizaram, tikai tumšāka. Es pie sevis vēl nosmīnēju: terrorists manā vietā gluži pa jokam varētu izdarīt atentātu. Tikai pieci soļi mūs šķīra. Un man puskažociņa ārējā kabatā bija pielādēts valsts bankas kroņa revolveris, Džonstona sistēmas, ar kuŗu cilvēku tomēr varētu nošaut...

Es lai to darītu? Tāda nevarīga, pat nožēlojama figūra vēl spēja manī rosināt šādas ķecerīgas asociācijas?! Kaunsl Nolaizdams kabatā blakus ierocim kamertonu, sakodu zobus... Nekad es nebūtu spējīgs to izdarīt... Nē, nē!

Cara vienaldzīgais, stulbais skats pa to laiku manai sejai jau bija, paldies Dievam, pārslīdējis.

Kā par brīnumu es sadzirdēju, ka Svincovs čukstot atbildēja klusu pieslīdējušam Frederiksam, un taisni kaut ko, kas zīmējas uz mani: „Cars interesējās, vai diriģents nav no latviešu bataljonu virsniekiem?" Dabūjis zināt, ka esmu valsts bancinieks, viņš saviebās un atgāja pie svītas...

Ko tad tas nozīmēja? Tad tomēr ķeizars kaut ko aizdomīgu manī ir saskatījis? Es sāku uztraukties...

Cars ar viesiem un dāmām bija izrunājies un nu sākās aizlūgums.

Cars lielās svētbildes un sveču priekšā veikli nometās ceļos un pielūdza savu un visu ceļotāju patronu Sv. Nikolaju — brīnumdarītāju. Citi viesi darīja tāpat. Bet tad drīz cēlās visi kājās un turpināja lūgties stāvot. Par laimīgu ceļojumu līdz Mogiļevai, kur bija cara mītne, par uzvaru, par miera laikiem, par ķeizarisko ģimeni, par visiem kristīgiem pareizticīgiem, par baznīcu, troni un varu, kuŗa jau manāmi bija sākusi šķobīties...

Mūsu dubultkvartets dziedāja spoži un jūtami iespaidoja svētsvinīgā gadījuma draudzi. Jevgeņija Svincova baritons plīvoja gaisā harmoniski, kā labi iespēlēts mežrags, un klausītāji, arī luteraņi, meta iemācītos pareizticīgo — galma krustus.

Pēc ekteniļām un lūgšanām tuvojās pats galvenais aizlūguma moments, beigu noslēgums ar „Ilgu gadu" uzsaukšanu ķeizaram, cara ģimenei, ko rečitatīvā ievadīja Svincovs un mums, dziedoņiem, vajadzēja pēc tam „Ilgus gadus" dot iespējami pērkoniģi. Lai uztvertu īstu, augstu un mažoru toni, es kamertoni turēju gatavībā, lai to beidzamā momentā izrautu no kabatas un, piegrūžot ausij, dabūtu īsto toni.

Kā jau teicu, kamertonis ērtības labad atradās blakus revolverim labā ārējā kabatā... Skaidrs! Svincova balss jau vareni cēlās augšup kā raķete, un kad tā plīsīs, tanī pašā momentā vajadzēja reaģēt mūsu kvartetam.

Bet vilks viņu zina, jods lai parauj, kamertonis bija kabatā kaut kur aizķēries, laikam aiz revolvera, un nenāca vajadzīgā momentā no kabatas ārā... Beidzot tomēr! Izrāvu! Zibenīgi cēlu to pie auss un arī tūdaļ roku augšā, lai tūlīt raidītu basu un baritonu pērkonus šaurajā stacijas telpā.

Bet tanī vietā, neizmērojami īsā laikstarpā, manā kabatā atskanēja... bukšķis!...

Nelaimīgā Džonstona sprādziens!

To tomēr visi dzirdēja! Dubultkvartets, protams, tūdaļ to sedza ar forte - fortissimo uzņemtiem „mnogāja ļeta," bet pēc mirkļa šis spars notrūka...

Kas bija noticis?... Pānika!

Likteņīgā kabatas šāviena momentā cars sadrebējās, nobāla un acumirklī, nenogaidījis tālākā, skriešus devās uz durvīm un visa svīta viņam sekus...

Durvis cars iekliedzās sīkā, drebošā, pārbiedētā balstiņā:

„Frederiks! Maršalu Meiendorfu arī paķeriet!" Un grāfs paķēra pie rokas fon Pilaru-Pilchavu, jo ķeizars bija aizmirsis, ka muižniecības maršals, Incēnu barons Meiendorfs, bija pa kara laiku viņa paša nosūtīts uz Sibiriju trimdā..

Visa svīta un dāmas jūkli sekoja caram uz perona. Konvoja kareivji paķēra svētbildi un acumirkli nozuda. Ķeizariskais vilciens nīkni iesvilpās un vienas minūtes laikā bija projām! Dūmi vien nokūpēja. Un pavadītāji uz perona bija kā mēmi. Plātīja rokas, raustīja plecus.

Mūsu kvarteta, neizturējis līdz galam savu forte, kaut kā nobeidza dziedājumu pusbiklā mezzo - voce. Svincovs, sabrucis kādā krēslā, satvēris galvu, vaimanāja: „Tādu izgāšanos, tādu kļūmi, un paša cara priekšā! Nudien, nezinu, kā es to pārdzīvošu!.."

Mēs viņu mierinājām. To pašu darīja mūs ielenkušie komandantūras virsnieki. Un visi brīnījās un nevarēja saprast, no kurienes nācis nepārprotamais šāviens? Izpētīja grīdu, sienas, nekur nebija redzamas ne mazākās šāviena sekas...

Es, protams, klusēju, un mani Džonstoniņš nenodeva: lūk, ko nozīmēja bezdūmu pulveris! Bet kur tad palika lode? Mans kažociņš ap kabatu bija vesels, kabatā arī nekāda cauruma nevarēja sataustīt... Savādi!

Formas pēc visus mūsu izteicienus protokolēja. Atzinos, ka man ierocis kabatā, ar visām bankas apliecībām un atļaujām tw arī uzrādīju. Taujāšana jau nu arī vairs nebija tik stingra, kāda tā varētu būt. Bija jau sākuši pūst pār mūsu pusi aizdomīgi vēji...

Virsnieki nolēma, ka vainīgs var būt arī pats cars. Vai nu neveselības vai neuzmanības dēļ. Vai kāds no ķeizara svītas, varbūt tas tīšu prātu atļāvies ļaunu joku... Jo šāviena detonāciju virsnieki — speciālisti varēja apzvērēt. Un tādas izbailes! Pānika! Aizdomas! Atentāts!...

No mums visiem, privātiem, ņēma parakstus, ka par šo incidentu nekur, nekādos apstākļos neko tālāk neizpaudīsim. Un mūs atbrīvoja.

Vēlāk, kad uztraukums jau bija pāri un seku nekādu nebija, pie šnabja glāzītes man Jevgeņija tēvs uzticēja vēl šādu dīvainu sīkumu: Ķeizars, juzdams, ka viņa valdīšanai tuvojas katastrofa, ieņēmis sev galvā tādu ideju: viņu varēšot glābt grūtā brīdī tikai latviešu varonīgie bataljoni, kas savu spēku pierādījuši Ziemsvētku kaujās pie Rīgas, gandrīz sakaudami vācus... Visu lietu sabojājuši tikai viņa paša „sibirskaja svoloč"... Tā cars atzinies un lādējies.

Tāpēc viņš bija arī uz Cēsīm šoreiz izsaucis Vidzemes muižniecības maršalu, lai ar to pārrunātu šo lietu. Cars arī fantazējis, ka, ja visi strīki trūktu, latvju bataljonu aizsardzībā būtu iespējams ar visu svītu no Inciema, t. i., no maršala muižas, izlauzties uz Ainažiem vai Salacgrīvas krastu un tad zemūdenē laisties uz Angliju un tur patverties...

Kad ar Svincovu pārgājām pie konjaka un kafijas, man izdevās atšifrēt arī beidzamo mana likteņīgā šāviena noslēpumu: es palūdzu dakšiņas un sāku knibināties ar tām revolveriša stobrā...

„Trakais, nenošauj!" — iekliedzās Jevgeņijs, kad es no Džonstoniņa stobra izkārpīju tur iestrēgušo nejaušā šāviena lodi...

Tā man tomēr pēdējo krievu caru izdevās redzēt un pat ar viņu samirkšķināties savā šūpļa pilsētā Cēsīs, kur, ticu, būs reiz arī mans kaps. —

Nezāles mūsu valodas druvā

„Laipni lūdzam Jūs ar savu klātbūtni pagodināt sarīkojumu." „Izstādi ar savu klātbūtni pagodināja augstais viesis." „Klātbūtne" ir salikts vārds: klāt un būtne, tātad būtne, kas ir kam klāt. Ja būtu sacīts — lūdzu jūs ar savu sievu ierasties, skaidri zinātu, kam jāierodas. Bet kas nu ir šī dīvainā būtne? Atmetīsim to! Varam tanī vietā sacīt: „Lūdzam ierasties, apmeklēt, piedalīties, ar savu klātieni pagodināt..." Tikpat aplama ir arī „prombūtne".

Dēlu mātes, vai jūs zināt, ka savā laikā iecienītais Ojāra vārds cēlies no poļu valodas? Negribu minēt poļu „ogier" tulkojumā, tas kā cilvēka vārds izklausītos apvainojums.

Dažos Latvijas apvidos sviestu sauca par sviekstu, maisu par maiksu. Kas lasījis grāmatas un pagājis skolā, tas tādu liekuļu skaņu šajos vārdos nelesprauž. Bet liekā skaņa vēl turas dažos citos vārdos, piem., bārdu daži aplam sauc par bārzdu, smiltis par smilktīm. Runāsim turpmāk rakstu valodā: bārda, smiltis. —

Ja kāds gribētu konfektes saukt latviskā vārdā, varētu runāt par saldenēm. Ir jau mums līdzīgi vārdi: skābs — skābene, zils — zilene uc.

Erca dāmu un kreiča kungu jau sen derēja apmainīt pret sirds dāmu un krusta kungu. J. Zariņš

Profesora P. Starca 60 mūža gadi

Pagājušā vasarā un rudens pusē daudzās Bavārijas latviešu nometnēs kāds spēcīga auguma vīrs lasīja priekšlasījumus par latviešu tautu. Argumentēdams ar skaitļiem un salīdzinādams tos, viņš saviem klausītājiem atklāja, ka pēc skaitliskā lieluma mūsu tautai nebūt nav uzskatāma par mazu, bet gan par vidēju, turpretim pēc savām kvalitātēm tā uzskatāma par lielu. Skaitļi klausītājiem varbūt arī drīz aizmirsās, bet tas arī nebija svarīgi — svarīgāks bija tas strāvojums, tā iekšējā pārliecība, ar kādu runātājs izteica savas domas, kas it kā aicināja: nenolaižiet rokas, nepagurstiet! Jūs neesiet nekas, jūs neesiet putekļi, bet svarīga cilvēces sastāvdaļa!

Šis vīrs, šo domu raidītājs klausītājos bija profesors Dr. Pēteris Starcs, kas rit atskatīsies uz sava mūža 60 gadiem.

Profesors Starcs ir vidzemnieks, dzimis Lubejas pag., kur viņa tēvs ir lauksaimnieks 1906. gadā beidzis skolotāju semināru, viņš dažus gadus strādā par skolotāju, sagatavodamies ģimnazijas abitūrijai, un tad iestājas Pēterburgā lauksaimniecības kursos un lauksaimniecības akadēmijā. 1919. gadā viņš beidz Pēterpils universitātes juridisko fakultāti un paliek pie politiskās ekonomijas katedras sagatavoties zinātniskam darbam.

1920. gadā Starcs atgriežas Latvijā un sākumā darbojas Latvijas universitātē par lektoru agrārā politikā un kooperācijā. 1926. gadā viņš kļūst docents, bet 1937. gadā iegūst doktora gradu par disertāciju „Darba spēka problēma Latvijas lauksaimniecībā." No 1938. gada jubilārs ir profesors Lauksaimniecības akadēmijā. Blakus zinātniskai darbībai prof. Starcs darbojies gan Latvijā, gan starptautiskās agrārpolitiskās organizācijās un biedrībās. No 1929. — 1935. gadam viņš ir Latvijas lauksaimniecības centrālās biedrības ekonomiskā institūta direktors, bet no 1935. g. Lauksaimniecības kameras ekonomiskās nodaļas vadītājs. Viņš ir arī Latvijas agrārās savienības dibinātājs, četrus gadus tās priekšsēdis un divpadsmit gadus rediģē laikrakstu Agrārietis. Bez tam prof. Starcs ir Romas starptautiskā lauksaimniecības institūta zinātniskās padomes, Lauksaimniecības organizācijas pastāvīgās komitejas un institūta ekonomiskās padomes loceklis, Starptautiskās lauksaimniecības konfederācijas Parīzē lauksaimniecības darba spēka komitejas loceklis un Cukurbiešu audzētāju starptautiskās savienības viceprieksšēdis.

Prof. P. Starcs sarakstījis un publiecējis daudzus darbus agrārpolitiskos un tautzinātniskos jautājumos gan latviešu valodā, gan ārzemju izdevumos, īpaši franču valodā, un bez lauksaimniecības jautājumiem ir izcila autoritāte arī demografijas un tautzinības jautājumos. Trimdā viņš darbojas par profesoru UNRRAs universitātē Minchenē un ir Bavārijas apgabala latviešu komitejas loceklis, kuras uzdevumā vāc materiālus un pēta latviešu tālākās emigrācijas jautājumus.

K. Rs.

20. gadsimta elks

Visos laikos, visām tautām ir bijuši savi elki un mīluļi, kuŗus pielūdz un dievina. Šie elki bijuši vai nu karavadoņi, vai taisnīgi un gudri valdnieki, vai zinātnes un mākslas darbinieki. Bet vai starp tiem ir bijis arī kāds siļķu bodnieks, to mēs apgalvot nevaram. Bet mēs varam droši apgalvot, ka tāds tagad ir.

Kas ir šis 20. gadsimta elks? Sauksim viņu par Fišmeijeru un cerēsim, ka šis vārds dos mazu norādījumu par šī vīra nodarbošanos, tautību un pasaules uzskatiem.

Kas ir šī elka pielūdzēji? Sauksim tos par Piparciema ļaudīm. Kur ir šis ciems? Vācijā, protams. Kā Fišmeijera kungs kļuva par pielūgsmes un dievināšanas objektu? Ļoti vienkārši. Fišmeijera kungam piederēja siļķu bodīte. Par siļķu bodīti to sauca tādēļ, ka tur pārdeva siļķes, ko zvejnieki zvejoja jūrā un iesālīja mucās. Šīs siļķes sūtīja Fišmeijeram un viņš tad sadalīja tās. Nav zināms, vai Fišmeijers saņēma siļķes lielākā daudzumā kā vajadzēja, vai viņš atrāva kādu siļķīti saviem patērētājiem, bet viņam radās pārpalikumi. Par šiem pārpalikumiem uzzināja Piparciema ļaudis. Viņi tad devās svētceļojumos, un Fišmeijers izpalīdzēja. Protams, viņš nebūtu nedz labdaris, nedz izšķērdētājs, ja dotu siļķites par velti, — viņš vienkārši būtu traks cilvēks, ja tā rīkotos. Bet Fišmeijers nebija traks: viņš ņēma par siļķēm samaksu, ko nekādās veikala grāmatās nevar ierakstīt. Ar katru dienu viņš palika pašapzinīgāks. Vai te būtu kādam kādi iebildumi? Mēs ceram, ka ne. —

Piparciema ļaudis turpināja apmeklēt Fišmeijeru. Jau āgrās rīta stundās šie ļaudis pulcējās pie bodītes durvīm un tumšā pacietīgi gaidīja siļķu karaļa pamošanos no nakts miega . . . Tad viņš nāca pa čikstošajām kāpnēm lejā un, daudzgalvainā pūļa sveikts un godināts, izdalīja siļķites, Piparciema ļaudis klanījās un pateicās. Vai kādam būtu kādi iebildumi? Mēs ceram, ka ne.

Tā pienāca Ziemsvētki un Piparciema ļaudis nolēma apdāvināt labdari Fišmeijeru. Vāca ziedojumus un par savāktiem līdzekļiem iegādājās etviju nu pasūtinājā adresi. Kas pazīst mūsu daiļamatnieku darbus, tas zina, ka tādu etviju varētu pasniegt jebkuŗai pasaules ievērojamākai personai. Šo pagodinājumu Piparciema ļaudis sagādāja siļķu bodniekam. Kad etvija ar adresi bija gatava, tad piepildīja to ar cigaretēm un pārstāvji pašā svētvakarā devās pie Fišmeijera.

Fišmeijers sākumā savieba seju, jo nodomāja, ka ļautiņi atnākuši pēc siļķēm. Saviebtā seja atplauka smaidā, ieraugot etviju. Viņš etviju žēlīgi pieņēma, pateicās un solījās tirgoties arī uz priekšu. Piparciema delegācija atgriezusies stāstīja, cik aizkustināts un sajūsmināts viņš bijis. Piparciema ļaudis klausījās un māja galvām: „Jā, jā, labs cilvēks! Zelta cilvēks — lai viņam laba veselība!"

Drumais

Kultūras chronika

Arkādija godalgu, kas veltīta „tai franču literārai žurijai, kas iepriekšējā gadā godalgu piespriedusi visaplamāk", šoreiz piespriesta visrespektējamākās franču literārās godalgas — Gonkūra prēmijas — žurijas komisijai par prēmijas pieškiršanu Žana Žaka Gotjē darbam „Historie d'un Fait - Divers". Šo žurijas lēmumu daudz pārrunāja franču literātu aprindās it sevišķi tādēļ, ka žurijas loceklis rakstnieks Frensis Karko atstāja žurijas sēdi, apgalvodams, ka pārējie kollēgas nemaz nav lasījuši Gotjē darbu.

Čechu aktrise Lida Barova, kas pazīstama arī no filmām, atbrīvota no apcietinājuma un atstāta policijas uzraudzībā. Viņu apsūdzēja par sadarbību ar Gestapo.

200 amerikāņu filmu kopiju šogad būs pieejamas Vācijas angļu joslā apmaiņai pret angļu filmām. Preses konferencē, kur tas paziņots, vācu žurnālisti stipri kritizējuši vācu kino teātros līdz šim izrādīto filmu zemo mākslinieciško līmeni.

Karlsrūē pirmo reizi Vācijā atskaņota amerikāņu komponista Džordža Geršvina džeza simfonija „Zilā rapsodija".

Kara laikā Meksika izbūvējusi filmu darbnīcas, kas nav sliktākas par Holivudā esošajām. Lai novērstu Meksikas konkurenci Dienvidamerikā, divas Holivudas filmu sabiedrības nolēmušas Meksikā ražot filmas spāņu valodā.

Visi teātra un mūzikālo komēdiju manuskripti Italijā, pēc valdības lēmuma, pakļauti stingrai cenzūrai, lai tā aizkavētu jebkādus uzbrukumus jaunajai republikai.

Atomputekļi — jauns kanādiešu „superierocis"

ASV armijas ģenerālštāba priekšnieks Eizenhauers kādā karaviru un rūpnieku sanāksmē uzsvēris, ka Savienotās Valstis pašreizējos apstākļos nedrīkst iemīdzināties pašapmierinātībā un „atombumbas psihozē," ko varētu salīdzināt ar „Mažino līnijas psihozi," ko savā laikā pārdzīvoja franči, akli ticēdami, ka šī līnija pasargās tos no visām briesmām.

„Enciclopedia Britanika" redaktoru padomes vecākais Dr. Hečins Čikagā izteicies, ka ASV tagad esot tādā stāvoklī kā mazs puisītis, kas prasījis sev vulkānu un to arī dabūjis. ASV tagad, pēc atombumbas izgudrošanas, ievainojamas no jebkuras citas vietas zemes virsū. Superzonālo, pa radio vadīto tālšāvienu un atombumbu laikā katrs ienaidnieks varētu ātri izpostīt amerikāņu pilsētas. Pie tam atombumbas tagad svarīgās vietās varētu nolikt arī ienaidnieka aģenti.

Tai pašā laikā pēc „Voncouver Sun" ziņām, Kanādas aizsardzības ministrs Klekstons paziņojis, ka Kanādā izgatavots jauns ierocis, ko sauc par „atomiskiem nāves puteklīem" un kas esot „superierocis, daudz bīstamāks par atombumbu." Laikraksts apgalvo, ka putekļi sastāvot no radioaktīvām daļiņām un tos no lidmašīnas varētu izkaisīt virs ienaidnieka zemes. Radioaktīvā iedarbība iznīcinātu katru dzīvību vēl vairāk stundu pēc putekļu izkaisīšanas. Pēc šī laika iebrucēju armija varētu pāriet šos apgabalus, nebaidoties no radioaktīvās iedarbības. Arī „Daily Mail" ziņo par atomu putekļiem, kurus varot ražot Cokriveras atomfabrikā Otavas tuvumā. Kanādieši uzsverot, ka neesot šos putekļus ražojuši militāriem nolūkiem, bet tie radušies tikai kā blakus produkts, ražojot citas vielas. Aizsardzības ministrs tomēr piebildis, ka jauno blakus produktu varētu izmantot arī valsts aizsardzībai.

Ļeņingradas žurnālā „Ogoņok" J. A. Mileckis raksta par jauna veida krievu turbīnlidmašīnu, kas varētu lidot ātrāk par skaņu. Viņš tomēr nav minējis kāds ātrums jau faktiski sasniegts. Lidmašīnu izmēģinājis majors Galajs. Tā lidojusi tik ātri, ka dažās sekundēs izlidojusi cauri radio stacijas uztveršanas joslai.

DENA, „Daily Mail", „New York Herald Tribune"

Ko jūs domājat pats par savu nākotni?

(Turpinājums no 3. lpp.)

liens mūsu trimdinieku ciešanu biķeri. Bet tas slēpj sevī arī briesmas pašai tautas kopībai. Kā tad mēs pēc gadiem desmit brauktu uz dzimteni? Cik brauktu? Kā tad mēs kā vienas tautas kopība no viena apgabala, iedzīvojušies, pieraduši, atspirguši, celtos uz dzimteni? Kas tad būs Latvija tiem, kas viņu atstāja 1—15 gadu vecumā? Cik procentu atgriezīsies? Domāju, ka atgriezušos skaits būs pretēji proporcionāls trimdā pavadīto gadu skaitam. Man tagad 48 gadi. Ko darīšu dzimtenē 60 gadu vecumā? Vienīgais — tur sagaidīt mūža vakaru. — Paliekot Vācijā bez priekšnoteikumiem, mums labi ja tiks druskas, un vairāk par vāciešiem mēs strādāsim reparācijām, lai gan mums pašiem tās pienāktos saņemt. Kādēļ tad nebraukt uz to zemi, kas šīs reparācijas saņems jeb, mazākais, tās nemaksās? Tāpēc izcelot, vislabāk uz Anglijas dominijām."

*

Strupas un noteiktas ir 22 g. vecā „vieninieka" Leonarda Zusnes atbildes Dinkelsbīlē: „Skaidrs, ka jāemigrē," viņš saka, „un ja tā, tad par priekšnoteikumu tam nav jāprasa arī palikšana nacionālajā kopībā. Esmu par izceļošanu no Vācijas arī tad, ja nebūtu nekādu garantiju par apstākļiem jaunajā apmešanās vietā un vislabprātāk dotos uz britu kolonijām."

*

Gandrīz tādās pašās domās arī otrs dinkelsbīlietis, 56 g. vecais lauksaimnieks un ģimenes tēvs Ed. Dzedušs. Arī viņš ir par emigrāciju, jo tuvākā laikā neredz iespēju atgriezties dzimtenē. Palikšanu nacionālā kopībā Dzedušs gan uzskata par ļoti vēlamu, bet labāk pieņemtu izceļošanu bez priekšnoteikumiem nekā paliktu Vācijā. Visnepieciešamākais atrisinājums viņam būtu kopīga izceļošana uz Amerikas kontinentu un tādu zemi, kur būtu labvēlīgi apstākļi latviešu kopības saišu paturēšanai."

Mums jākļūst brīviem

Ausmas latviešu nometnē Kleinkecā nav un nevar būt citādi, kā visur, kur svešumā mīt mūsu tautieši: arī te runā par pašreizējo nožēlojamo stāvokli un spriež, kāda būs nākotne.

Mazā pagraba istabiņā mīt trīs „vieninieki." Visvaldim Reinholdam, jaunākajam no tiem, tikai 22 gadi. Viņš kara laikā zaudējis kāju. Ir kurzemnieks. Tēvam Liepājas tuvumā bijusi lauksaimniecība. Martā viņš cer absolvēt nometnes ģimnaziju. Bet pēc tam? Studēt? „Domāju, ka šoreiz šis prieks būs jāziedo par labu kādam amatam," saka jaunietis un turpina piedalīties pārrunās par mūsu svešumā izkaisīto tautiešu likteni. Tās ir galvenās sarunas gandrīz katru vakaru. Istabiņas iemītnieku domas gandrīz nemaz nedalās. Šīs domas izsaka V. Reinholds. Tā ir pat maza deklarācija: „Nevienu soli pašreiz projām no Vācijas! Lai arī cik nožēlojamā, tomēr tikai šādā stāvoklī esam spējīgi cīnīties par savu taisnību — Latviju tādu, kādu to visi vēlamies. Mūsu vienīgā doma var būt tikai atgriešanās dzimtenē, bet nevis vēl tālāka un pilnīgi nezināma emigrācija. Ir vispār nevajadzīgi runāt par to. Protams, tikpat noteikti mēs nedrīkstam cerēt ilgi palikt Vācijā. Mums jābūt tik daudz drosmei, lai nemitīgi un visiem spēkiem kliegtu pēc taisnības. Jātic, ka Ļetumu demokratijas nav aizmirsušas savus solījumus, kas deklarēti Atlantijas chartā. Mums jākļūst brīviem! Ja tas nenotiks, tad pasaulē taisnības vairs nav, un mēs sevi varam uzskatīt par pazudinātu tautu. Arī emigrēšana tad vairs būs nozīmīga tikai atsevišķiem cilvēkiem, bet ne tautas dzīvības saglabāšanai. Bet tāda drūma diena vēl nav pienākusi, vēl mūsu liktenis nav izlemts. Tādēļ neviens nevar satricināt mūsu cerības un gribu: atgriezīsim savus skatus no tālām zemēm, cīnīsimies par savu Latviju. Noraidīsim jebkādu citu izvēli vai piedāvājumu. Lai cik žēl tas nebūtu, bet tas jādara tikai no tās neapskaužamās vietas un stāvokļa, kādā pašreiz esam."

Ko nedrīkst aizmirst

Šos sparīgos vārdus noklausās trīs vieninieku cieminš no blakus istabas — Rīgas zeltkalis Kārlis Krikis, teicams sava aroda pratējs. Vīrs spēka gados, ģimenes cilvēks, kas tikai pirms dažām nedēļām aplaimots ar otru meitu. Viņš domā pavisam citādi: „Ir skaisti runāt par dzimteni, par nacionālo kopību, bet nedrīkst aizmirst, ka Eiropa varbūt kādreiz atkal kļūs posta vieta. Es domāju, ka kopēju tālāku emigrēšanu, kopēju palikšanu Vācijā vai kopēju atgriešanos dzimtenē nevajaga uzskatīt par zināmā mērā piespiestu jēdzienu. Esmu pārliecināts, ka šajā ziņā mūsu ceļi izšķirsies. Paklausot savai gribai un izvēlei, viens aizbrauks šur vai tur, bet cits atkal paliks te. Ja kādreiz atkal būs iespēja, domāju, ka dzimtenē varēsim atgriezties pat no aizokeana."

*

Nometnes pavisam citā pusē dzīvo tautietis Simanis Reinis ar sievu un bērniem — 5 g. v. Pēteri, 13 g. v. Ausmu un 15 g. v. Jāzepu. „Kamēr nebūs drošа rietumu sabiedroto vai UN aizsardzība, kas garantēs, ka savā zemē atkal varam būt brīvi cilvēki, es atgriešanās iespējai neticu," saka ģimenes tēvs. „Tātad emigrēt?" Tautietis piekrīt. „Uz kurieni?" Viņš vislabāk vēlētos nokļūt ASV, kur tam radi, bet ja ne tur, tad Kanādā. Pietiktu drosmes doties arī uz Jaunzēlandi, Čīli vai Argentīnu, bet noteikti nevēlas palikt Vācijā.

„Piemēri no pirmā pasaules kara laikiem māca, ka emigrācijas dzīves pirmā prasība ir nacionālā kopība. Ja nav iespējams citādi, jāmēģina pulcēties kaut vai mazākās grupiņās. Kā domās svešumā augošie bērni, to nezinu, bet mans uzskats ir, ka katrā ziņā jāsaglabā viss, kas mūs kaut arī tikai domās saista pie Latvijas." —

Runātājam, kas Latvijā ar sūru darbu ticis pie savas saimniecības, vēl tagad 44 g. vecumā ir griba no jauna uzņemties šo cīņu un sākt visu no gala arī svešumā: „Tikai mazu platībiņu zemes un tad strādāt!" — Bet ja nu citur pasaulē latvietim savs zemes gabaliņš nav lemts? Vidzemes lauksaimnieks kļūst mazliet domīgs, bet saka: „Bet par vergiem taču svešā malā nebūs jākļūst! Vai tad mums būs savādas tiesības kā ikvienam citam tur strādājošam? Un ja nu tiešām tā, tad mierīgi nomirsim kā virs zemes lodes nekur nepieņemti un visur atraidīti cilvēki."

Ko par braukšanu domā 5 g. v. Pēteris Reinis? Arī viņš zina, ko darīs: pirks „džīpu" un brauks, bet gan nekur citur, kā tikai uz Latviju!

„Jā!"

Amerikāņu nedēļas laikraksts „Newsweek" ziņo, ka policija Drezdenē, krievu joslā, aizliegusi vāciešiem lietot vārdu „jawohl." Tā vietā drezdeniešiem turpmāk jāsaka vienkārši „jā." Iemesls, kā domā laikraksts, esot tas, ka „jawohl" savas militārās skaņas dēļ bijis sevišķi iecienīts nacistu valstī.

Var sagaidīt, ka drezdenieši nemaz nav pārsteigti un pat ir gluži apmierināti ar jauno priekšrakstu. Pirmkārt, arī drezdenieši tomēr ir vāciešu un 12 gados pieraduši pie tā, ka policija skaidri nosaka, ko darīt, ko runāt un ko domāt. Viņi, piemēram, agrāk zināja, ka ir „slikti" teikt „labdien" vai „grüss Gott." Otrkārt, pārmaiņas nemaz nav lielas: agrāk drezdenieši uz visu, kas nāca no „augšas," sasita papēžus un teica „jawohl," turpmāk viņi gluži tāpat teiks vienkārši „jā." Kāda starpība?

Tomēr militāriskām un policējiskām tradicijām ir arī savas labās puses. Piemēram, DENA ziņo, ka Mekartura štābam radusies vajadzība pēc policijas suņiem, ko izlietot Korejā sargu dienestā. Kur tādus meklēt? Policijas suņu nozare bijusi attīstīta dīvās valstīs. Mekarturs izvēlējies Vāciju. Kaut gan Vācijā policejiskās tradicijas kopš pusotra gada pārtrauktas, tomēr Bavārijā vēl atradies pietiekams policijas suņu kontingents, un tā 100 īpaši izmeklētu suņu kā eksporta prece dosies už tālo Koreju. Preces tirdzniecības zīme būs tā, kas šai nozarē tiešām var modināt uzticību: Made in Germany.

Č

DAŽOS VĀRDOS

Publicēt slepenus Vācijas dokumentus, kam sakars ar 1939. g. Vācijas - Padomju Savienības draudzības līgumu, nolēmušas ASV un Anglijas valdība.

Pilnīgu brvību ārzemju preses ziņojumos no Maskavas ārlietu ministru konferences laikā ASV valdībai apsolījusi Padomju Savienība.

Pielaist vācu žurnālistus Maskavas konferencē lūgusi iesniegumā ģenerālim Mekkluram Bavārijas profesionālo žurnālistu apvienība.

Augstāko Francijas kara ordeni — militārmedaļu franču valdība piešķīrusi Staļinam, Vinstonam Čērčilam, Čangkaišekam, Degollam un nelaikim prezidentam Ruzveltam — atzinībai par viņu nopelniem kara vadībā. Degolls jau atteicies no medaļas, jo viņa nopelni esot daudz mazāki par pārējo apbalvoto nopelniem, bez tam viņš darbojies vairāk ka politiķis, nevis militārists. Cilvēkam, kas spraudis sev mērķi Franciju no nelaimes un apspiestības novest uz uzvaru un brīvību, vienīgais pieņemamais atalgojums varot būt — gūt šai darbā sekmes.

Anglijas karalis Džordžs VI. dejoja valsi ar kalponi Bekinghemas pils 500 mājkalpotāju ballē pagājušā nedēļā, bet princese Elizabete dejōja kvikstepu ar kādu karaliskā vīnu pagraba pārzini.

Vatikāns prasa reparācijas no ASV 170 miljonu liru apmērā par kļūmes dēļ bombardētās pils „Castel Gandolfo" ēku bojājumiem.

Nāves sods pakarot piespriests Kabusam Štutgartes, Baknangas un Eslingenas bumbu atentātu prāvā. 5 citiem apsūdzētiem piesprieda 30 gadus pārmācības nama, bet pārējiem pieciem — 1 līdz 15 gadu cietuma, resp. pārmācības nama. Apsūdzības punkti: viltoti dokumenti, nelegāli ieroči un spridzekļi, drošības apdraudēšana un slepena organizācija.

Saruna ar Staļinu pie gaļa galda kremlī

Padomju Savienības ģenerālisims Staļins reti mēdz teikt publiskas runas vai dot intervijas presei. Tādēļ katrs tāds gadījums ir zināmā mērā sensācija. Tā arī lielu interesi radījusi Eliota Ruzvelta intervija ar Staļinu, ko pārraidīja arī Maskavas radiofons un par ko jau rakstījām „Latvijas" iepriekšējā numurā. Intervija notikusi tieši Staļina 67. dzimšanas dienā, 21. decembrī. Ap to laiku sevišķi daudz runāja it kā par Staļina neveselību. Vairāk nekā dažādi atsaukumi, šādas baumas izkliedē Eliota Ruzvelta intervijas apraksts, kāds publicēts „Stars and Stripes" 22. janvāra numurā.

Nelaikā ASV prezidenta Ruzvelta dēls Eliots 21. decembra vakarā kopā ar kundzi Feju Emersoni apmeklējis Staļinu viņa darba istabā kremlī. Intervijā piedalījies arī tulks Pavlovs, kas runājot angliski kā īsts amerikānis. „Kad ienācu garajā, vienkārši iekārtotajā telpā," stāsta Eliots Ruzvelts, „Staļins man nāca pretim ar izstieptu roku. Reizē ar mums ienāca Pavlovs un tūlit sāka tulkot Staļina vārdus."

„Es jūs atceros," teica Staļins, „es jūs ļoti labi atceros." Viņš pamāja ar galvu un pasmaidīja, kad iepazīstināju viņu ar savu sievu. Viņš mūs aicināja ieņemt vietas pie neparasti lielā galda viņa darba telpas vienā pusē. Staļins uzlika savu lielo, spēcīgo roku uz galda, paskatījās man acīs un teica: „Jūsu mātes kundzei bija nodoms pagājušā pavasarī apciemot Krieviju. Kādēļ viņa neieradās?"

Paskaidroju Staļinam, ka delegātes pienākumi UN manu māti spieda atteikties no plānotā ceļojuma. Tad Staļins jautāja: „Vai viņai ir nodoms mūs apciemot?" Atbildēju, ka viņa gadījumā, ja spētu atlicināt drusku brīva laika, ļoti labprāt un iespējami drīz dotos uz Krieviju. „Mēs viņu saņemtu ar lielāko prieku," atbildēja Staļins.

Tālāk Ruzvelts atstāsta, kā Staļins apvaicājies par viņu braucienu un jautri smaidījis, kad abi ar sievu mēģinājuši lauzīties gruzīņu valodā. Staļins vēl apvaicājies par Eliota māsu Annu, ar kuru iepazinies Jaltā, un izteicis nožēlu, ka Eliotam Ruzveltam Maskavā bijis tik ilgi jāgaida uz šo interviju. Viņš, Staļins, gan gribējis atgriezties no sava atvaļinājuma ātrāk, bet ārsts ieteicis tikt vaļā no zināma daudzuma svara. Tas izrādījies grūtāk nekā Staļins domājis, un tā viņam atgriešanās bijusi jānovilcina, līdz ārsta ieteikums izpildīts. Vēlreiz atvainojies par intervijas aizkavēšanos, Staļins beidzot teicis: „Esmu tagad jūsu rīcībā." Un tad sākusies pati intervija ar 12 jautājumiem un atbildēm, sarunā piedaloties arī Fejai Emersonei Ruzveltei.

„DĪVAINA ALIANSE"

KĀ SADARBOJĀS ASV UN PADOMJU IZLŪKOŠANA

„New York Herald Tribune" sniedz UP informāciju, ka tagad kļuvuši zināmi fakti par Savienoto Valstu un Padomju Savienības militāro sadarbību kara laikā, starp citu arī tas, ka amerikāņu stratēģiskā dienesta birojs OSS sadarbojies ar padomju slepeno policiju NKVD. Materiāli iegūti no agrākā ASV militārās misijas vadītāja Maskavā ģenerālmajora Džona Dina, kas aizgājis no armijas un savu pieredzi atšķetojis „Viking Press" izdotā darbā „Dīvaina alianse."

Dīns savā grāmatā atklāj, ka OSS priekšnieks ģenerālmajors Viljems Danovens panācis vienošanos ar diviem augstākiem krievu slepenās policijas virsniekiem — ģenerālleitnantu Fitinu un ģenerālmajoru Osipovu, kuru vadībā notikusi sadarbība 1944. un 1945. gadā. Prezidents Ruzvelts gan katēgoriski noraidījis plānu par NKVD sakarnieka novietošanu Vašingtonā, bet divi OSS sakaru virsnieki nosūtīti uz Maskavu. Bez tam padomju slepenās policijas virsnieks sadarbojies ar OSS Londonā.

Krievi esot devuši amerikāņiem derīgus norādījumus par to, ka daži amerikāņu sakari Šveicē un Balkānos ir nepilnīgi, un palīdzējuši uzzināt, kas noticis ar dažiem Čehoslovakijā ar izplētņiem izlūkušiem amerikāņu aģentiem. Amerikāņi, savukārt, apgādājuši krievus ar informāciju nepārtraukti, starp citu, pierādīdami, ka vācieši atšifrējuši dažus krievu slepenos kodus. Džins arī atklāj, ka Padomju Savienība pārkāpusi savu neitralitāti pret Japānu, lai organizētu amerikāņu lidotāju bēgšanu, kas bija piespiesti nolaisties Tālajos austrumos un internēti Padomju Savienībā. Tāpat ASV un Krievija apmainījušās ar kaujas izlūkošanas informāciju jau 14 mēnešus pirms krievu kara pieteikuma Japānai. Potsdamā panākta vienošanās par militāras sadarbības un kara programmu pret Japānu, ar norunu, ka Padomju Savienība pieteiks Japānai karu 1945. g. augusta otrā pusē. Karu faktiski pieteica gan tikai pēc tam, kad Japānā bija nomestas atombumbas. Savas norunas par kopīgām operācijām pret Japānu Padomju Savienība, pēc Dīna domām, nepildīja tāpēc, ka bija neapmierināta ar neveiksmi panākt sabiedroto starpā vienošanos Polijas jautājumā.

Dīns tālāk izsakās, ka padomju frontes virsnieki daudz labāk izpratuši sadarbības nozīmi ar ASV nekā vadoņi Maskavā. Piemēram, tieša amerikāņu 15. gaisa flotes un 2. ukraiņu armijas sadarbība Rumānijā ievērojami sekmēja amerikāņu gaisa operācijas, bet kad Maskavā par to uzzināja, sadarbība izbeigta. Prezidents Ruzvelts un Staļins īsi pirms Ruzvelta nāves apmainījušies skarbām telegrammām jautājumā par Šveicē uzsāktajām feldmaršala Aleksandra sarunām par vācu armiju grupu padošanos Itālijā.

Dibinoties uz savu pieredzi Maskavā, Dīns ieteic zināma veida politiku pret Padomju Savienību, izejot no savas pārliecības, ka pēdējā cīņa starp kapitālistisko un komūnistisko pasauli uzskata par neizbēgamu. Dīns raksta: „Mums allaž jāizprot vislielākā nepieciešamība uzturēt mūsu stāvokli ar miera līdzekļiem. Tai pašā laikā mums jābūt pilnīgi sagatavotiem, ja nepieciešami, varai stāties pretim ar varu." Par nepieciešamu un steidzamu ASV pretprogrammā Dīns uzskata: „lūkot ar visiem līdzekļiem, izņemot karu, apturēt padomju ekspansiju," — pirmkārt, lai pārliecinātu padomju valdību, ka maldīga ir tās uztvere, it kā kapitālisms un komūnisms nevarētu pastāvēt vienā laikā (domu, ka tas esot iespējams, nupat intervijā Eliotam Ruzveltam izteicis arī Staļins), otrkārt, lai izlauztos cauri dzelzs aizkaram un atklātu krievu tautai to postu, kādā to ved, un, treškārt, lai būtu pilnīgi sagatavoti gadījumam, ja ASV tiktu uzspiests karš.

Dzimtenē atgriezušies 322.000 poļu

Polijas valsts prezidents Bieruts uzaicinājis poļus, Polijā un ārzemēs, strādāt dzimtenes atjaunošanai. „Paplašinātā Polijas republika," starp citu teica Bieruts, „ļoti ātri atdzīvojas. Darba iespēju netrūkst, un Polija gatavojas kļūt par vienu no varenākajām Baltijas jūras valstīm."

Ko atjaunot Polijā tiešām ir daudz, jo, pēc poļu lietpratēju paskaidrojumiem, vācu okupācijas laikā Varšavā un tās apkaimē vien sagrautas un izlaupītas 65 baznīcas un kapellas. Polijas mežiem nodarīti zaudējumi par 6.525 milj. zlotu. Bet vissmagākie ir tautas dzīvajam spēkam nodarītie zaudējumi, aizkavējot arī dabisko pieaugumu. Visā Polijā vācu okupācijas laikā nonāvēti 4,75 milj. iedzīvotāju, Varšavā vien 791.000.

Šādos apstākļos Polijas valdība visiem līdzekļiem vēlas veicināt ārzemēs esošo poļu repatriāciju. Poļu DP repatriācijas veicināšanas akcija Vācijas un Austrijas rietumu okupācijas joslās arī devusi panākumus. Līdz gada beigām, kad izbeidzās 3 mēnešu ilgais priekšrocības termiņš 60 dienu pārtikas devas saņemšanai, no Vācijas un Austrijas amerikāņu joslas vien repatriējušies ap. 51.000 poļu. Kā amerikāņu armijas štabs Frankfurtē ziņo, kopš kara beigām ar amerikāņu bruņoto spēku palīdzību dzimtenē atgriezušies pavisam 322.000 poļu.

Bruņoto spēku saskaņošana arī ASV un Kanādā

ASV galvenais delegāts UN Ostens Vorrens ASV štatu valdību padomē izteicās, ka ASV „jāpaliek tik ilgi stiprām", līdz būs iedzīvināts atomenerģijas kontroles plāns. ASV nekad vairs neatbruņošoties vienpusīgi. Lai kontroles sistēmu darītu ietekmīgu, tuvākajos mēnešos būšot nepieciešamas „grūtas sarunas". Atzīstot Barucha plānu, Vorrens izteicās, ka pēc tādas kontroles sistēmas radīšanas, kas atomieroču ražošanu aizliedz, atombumbas nelegālu atrašanos kādas valsts īpašumā varēšot uzskatīt par bruņotu uzbrukumu pārējām nolīguma dalībniecēm valstīm.

Savienoto Valstu kara un flotes ministrija savukārt vienojušās par visu bruņoto spēku saskaņošanas plānu, kuru prezidents Trumens atzinis par „apbrīnošanas cienīgu kompromisu" un no sirds apsveicot. Kara ministrs Petersons un flotes ministrs Forestēls kopīgā rakstā prezidentam izteikuši gatavību atbalstīt likumdošanu, kas ievērotu sekojošos punktus: valsts aizsardzības padomes radīšanu, komisijas dibināšanu, kas nodrošinātu aizsardzībai nepieciešamos līdzekļus un centrālas ziņu dienesta iestādes paturēšanu.

Šis plāns maz atšķiras no pirms dažiem mēnešiem pieņemtā angļu plāna aizsardzības ministrijas dibināšānai. Abu ASV ministru iesniegumā norādīts, ka nepieciešamība pēc bruņoto spēku atsevišķo nozaru sadarbības tagad esot lielāka nekā agrāk Trumens atzinis, ka plāns ieverojamā mērā palīdzēs stiprināt valsts aizsardzības trīsciena spēku.

Tai pat laikā INS no Otavas ziņo, ka pēc Kanādas aizsardzības ministra izteikumiem paredzēts apvienot zem kopējas virspavēlniecības arī Kanādas armiju un gaisa floti. Kanādas bruņotos spēkus apgādāšot ar tādu pat apbruņojumu, kāds patlaban ir angļu un amerikāņu bruņotajiem spēkiem. Reizē paziņots arī nodoms samazināt paredzēto Kanādas armijas, flotes un gaisa spēku skaitlisko stiprumu kartējā budžeta samazināšanai.

DENA, Reuters INS

Vilis Lagzdiņš
slēpošanas instruktors

15 dienas Alpu skaistumā

LATVIEŠU IZLASES SLĒPOTĀJU NOMETNE GARMIŠĀ - PARTENKIRCHENĀ

Latviešu izlases slēpotāji, pārvarot lielas grūtības un vairāki arī simtiem kilometru attālumu, pulcējās treniņu nometnē Garmišā - Partenkirchenā. Janvāra sākumā tur ieradās V. Skrastiņš (Hanava), V. Lagzdiņš (Augsburga), A. Lejiņš (Flensburga), J. Zvirbulis (Vircburga), V. Kļaviņš (Veilburga), K. Liberts (Eslingena), M. Freimanis (Frankfurte), J. Krastiņš (Kīle), R. Upe (Ansbacha), A. Reimanis (Veidene), B. Dumpis (Landshute), J. Kleinops (Eslingena), T. Muskate (Manheima), L. Antena (Frankfurte), Z. Balode (Blomberga) un E. Ozeliņa (Eslingena). Pavadot 15 skaistu dienu Alpu varenībā, latviešu slēpotāji guva daudz jaunu atziņu.

8. janvārī. Mūsu mītne ir 1600 m augstumā „Die Naturfreunde" kalnu būdiņā. Visi 16 latvieši dzīvojam vienā istabiņā un jūtamies kā Siguldā vai Gaiziņkalnā. Kalnos ir daudz vācu slavenību. Mūsu interesi saista nobraucienu īpatnējā technika, kas jau tuvojas pilnībai. Vācieši tagad beko norvēģa Birgera Rūda skolai, kur dominē agrāk neredzēta pārdrošība un milzīgs ātrums. Zēl vienīgi, ka sports te jau pārvēršas rotaļā ar dzīvību. Arī mēs, sadalījušies grupās, dodamies kalnu bīstamajos ceļos. Traucoties pa tiem lejup, izcilāko slēpotāju ātrums dažreiz ir 80 km stundā!

11. janvārī. Daži mūsu slēpotāji šodien aizbrauc uz ledus karnevālu Garmišā. Pārējie paliekam mītnē. Vakarā pēkšņi klauvē pie durvīm. Ierodas austriešu slēpošanas profesors Zigijs Lechners, Bavārijas ziemas un kalnu sporta referents Hanss Ebers un mūsu viesnīcinas saimnieks Vilijs Šifers. Viesi interesējas par mūsu nometni. Sarunās aizrit pāris stundu. Vācu speciālisti domā, ka sievietēm nav ieteicama distanču slēpošana, kas var negātīvi ietekmēt veselību, īpaši mātes stāvoklī. Viņi neapmierināti arī par vācu jauniešu pārdrošību nobraucienos. 5. janv. Garmišā, piem., apbedīts Vācijas izcilais slēpotājs Muravs, kās kalnu ceļā nosities. Viesus apdāvinām ar mūsu sportista R. Upes dailamatniecības izstrādājumiem. Upe ir dailamatnieku darbnīcu vadītājs Ansbachā.

12. janvārī. Mūsu viesi no mītnes šķiras tikai šorīt. Kažokos ietērpušies, viņi noraugās, ka puskaili sniegā mazgājamies un vēro mūsu rīta vingrošanu. Šodien kalnos sniegputenis. Aizbraucam tomēr līdz Garmišai, kur notiek sacīkstes lēkšanā ar slēpēm. Mums atkal ir viesi — fiziskās audz. skolotājs Osītis no Eslingenas, slalomists Aleksandrs Ozoliņš, kas tagad ir UNRRAs virsnieka tērpā, un Rīgas sporta veikala īpašnieka J. Miezīša abi dēli.

15. janvārī. Patiešām baigs šķiet olimpiskais nobrauciena ceļš aum. 500 m garumā! Šodien te notiek mūsu sacensības slalomā. Divu nobraucienu kopvērtējumā uzvar distanču slēpotājs J. Zvirbulis, 2. ir K. Liberts un 3. R. Upe. Lieliski veicas arī mūsu saimes vadītājam vecmeistaram V. Skrastiņam. Sieviešu konkurencē 1. v. iegūst S. Balode, bet 2. v. ierindojas L. Antena. Tas ir ievērojams spēju pārbaudījums. Vakarā mēs abi ar Skrastiņu lasām referātus vācu slēpošanas skolotāju kursos par slēpju ziedēm.

16. janvārī. Šodien vācu kursantiem mācām somu slēpošanas techniku. Pēcpusdienā mūsu nometnes dalībnieki sacenšas Alpu nobraucienā, kas notiek Kochelbergas ceļā starp klintīm un kokiem apm. 6 km distancē. Daudzo nelaimes gadījumu dēļ šajā ceļā ik pa 500 m ir dežūrējošie sanitāri. Pl. 14, apledojušā ceļā, startē sacensību pirmais dalībnieks Liberts, bet pēc tam visi pārējie. Kā jau bijām pareģojuši, uzvar R. Upe. Viņa rezultāts (11:41,0 min.) tiešām teicams. Ļoti progresējis arī A. Reimanis. Bija prieks, ka sacīkstes beidzās laimīgi.

17. janvārī. Mežonīgi kalnainā apvidū spēkojamies 10 km slēpojumā. Rezultāti: 1. J. Zvirbulis (1:05:53,0 st.), 2. V. Skrastiņš, 3. J. Krastiņš. 5 km distancē sievietēm uzvar T. Muskate (43:54,0 min.), 2. E. Ozoliņa, 3. L. Antena. Visas mūsu sacensības izpelnās arī vāciešu ievērību. Šodien esam sevišķi pārsteigti: Bavārijas slēpošanas savienība uztic mums martā Garmišā - Partenkirchenā rīkot starptautiskas sacīkstes! Tas ir pagodinājums, bet arī grūts uzdevums.

18. janvārī. Izklīstam kalnos. Vakarā visi esam sajūsmā: Augusts Reimanis atgriežas no slaloma un nobrauciena kursiem, kas notika Garmišā - Partenkirchenā. Viņam kabatā absolventa diploms un piedevām vēl ziņa, ka kursu nobeiguma pārbaudē tas izcīnījis 1. vietu, atstājot aiz sevis visus vāciešus. Tiešām lieliski! Mūsu darbs treniņu nometnē beidzies: Ja viens otrs mazliet pārvērtējis savas spējas un jūtas visai noguris, tad tas nozīmē, ka nākamā reizē jābūt ļoti uzmanīgiem. Zināšanu un pieredzējumu krājums tomēr kļuvis krietni bagātāks.

19. janvārī. Garmišā - Partenkirchenā šodien spēkojas 146 labākie slalomisti. Neaizmirstams skats. Horna nobrauciena ziemeļu nogāzē slīpums dažās vietās ir pat 45°. Slēpotāji traucas ar 70 km ātrumu stundā. Skatītāju visvairāk klinšainās vietās, jo cer redzēt bīstamus kritienus. Tie sauc: „Schneller, schneller!" Neiespējami aprakstīt sportistu veiksmi un veiklību. Rezultāti ļoti labi: 10 teicamākie dalībnieki 2000 m veic ātrāk par 2 minūtēm. Pēcpusdienā esam 1936. g. olimpisko spēļu ledus stadionā. Piedzīvojam daudz uztraucēju un nepatīkamu mirkļu: Vācijas meistars ledushokejā „SC. Rissersee" pieveic „HC Augsburg" vienību 6—2 (0—0; 4—1; 4—1). Labākais vīrs laukumā tomēr ir zaudētāju vārtsargs — latvietis Ansons.

20. janvārī. Pienākusi diena, kad jāšķiras. Kalni paliek aiz mums, bet tikai līdz martam, kad savā vidū vēlamies redzēt arī tos latviešu slēpotājus, kam šoreiz nebija izdevība atbraukt — Mirdzu Bērziņu, H. Martinsonu, J. Medni, Kaņepu, lēcēju Bērziņu uc. Ja apzināmies, ka savos iespaidos, kas 15 dienās iegūti dzīvojot un strādājot Alpu skaistumā, dalīsimies ar latviešu jaunatni, tad darbs tiešām nav veltīgs. Telpas jau sarunātas mūsu sezonas nobeiguma nometnei. Uz redzēšanos atkal martā Garmišā - Partenkirchenā!

Baltijas tautu labākie šachisti Hanavā

E. ZEMGALIS IZCĪNA 2. VIETU STARPTAUTISKĀ TURNĪRĀ RĒGENSBURGĀ

No 30. janv. līdz 9 febr. Hanavā notiks Baltijas tautu meistarsacīkstes šachā. Latviešu reprezentanti būs L. Endzelīns, E. Zemgalis, L. Dreibergs, K. Ozols, A. Ranķis, A. Zirnis, A. Krūmiņš un Indr. Kalniņš. Mūsu jaunajam talantam E. Zemgalim labā spēju pārbaude bija tikko aizvadītais starptautiskais turnīrs Rēgensburgā, kas notika mirušā Vācijas meistara Klausa - Junga piemiņai. Uzvarēja 60 g. v. ukraiņu meistars Bogenhols - Bogenko ar 7 p., 2. bija Zemgalis 6,5 p., bet 3. v. dalīja vācietis Unsikers un ukrainis Votovskis ar 6 p. Zemgalis šoreiz spēlēja neveseļs, bet arī tad laikr. „Mittelbayerische Zeitung" viņu raksturo par faktiski un techniski augstvērtīgu šachistu. — Latviešu šachistu apvienības valdes sēde 19. janv. Eslingenā nenotika, bet nākamā sanāksme būs 9. febr. Hanavā.

Indr. Kalniņš

Latviešu emigrācijas meistarsacīkstes paukošanā notiks 22. un 23. febr. Vircburgā, bet 16. martā paredzēta meistarības izcīņa junioriem

Lībekas kausa izcīņā volejbolā Hesenes apgabalā uzvarēja Darmštates latvieši (Igenbergs, Stulpiņš, Oliņš, Veiss, Lusārs, Meržejevskis). Sacīkstēs Darmštatē viņi pārspēja Hanavas vienību 2—15, 15—7, 15—8 un Fuldas ta tiešus 15—4, 15—1. Uzvarētāju labākie spēlētāji bija Igenbergs un Stulpiņš.

Lībekas kausa izcīņā volejbolā no Hamburgas - Gēstachtas apakšapgabala sacīkstēs Gēstachtā finālam kvalificējās Icehojes un Švarcenbekas vienības.

Volterdingenas latviešu nometnes galda turnīrā uzvarēja 13 g. v. Ojārs Robergs. Bija 24 dalībnieki.

Zviedrs Eriks Johansons, izcilais vesera mešanas speciālists, janvāra beigās Stokholmā treniņā grūdis lodi 16,72 m! Eiropas 1946. g. labākais lodes grūdējs bija igaunis Liivs, kas tagad reprezentē Padomju Savienību. Viņa rezultāts — 16,22 m.

PSRS futbolisti 1947. g. sezonā paredzējuši sacensties 9 valstu sacīkstēs — ar Angliju, Zviedriju, Holandi, Somiju, Franciju, Dienvidslaviju, Norvēģiju, Bulgāriju un Čechoslovākiju. Neviena no šīm sacīkstēm nenotiks Padomju Savienības pilsētās.

Norvēģu lēcējiem ar slēpēm pieder 86 rekordi no ievērojamām lēktuvēm 16 dažādās valstīs. Pirmā vietā ar 30, rekordiem ir Birgers Rūds.

Dimanti palīdz uzvarēt karā

Londonas nedēļas laikraksta „The Listener" līdzstrādnieks Trevors Glennijs apraksta savu apciemojumu neparastā rūpniecības uzņēmumā. Kaut gan tam nav nekādu redzamu sakaru ar kara rūpniecību, Anglija bez šī un pārējo līdzīgo uzņēmumu darba nebūtu spējusi karot pat nedēļu.

Rūpnīcā 4 apstrādā dimantus un izgatavo tā sauktās dimanta matrices, kas nepieciešamas sīku un vissīkāko metalla stieņu ražošanai. Bet šādas zelta, sudraba, platīnas, vara, tērauda, tungstena un citu metallu stieplītes vajadzīgas simtēm jādiem uzdevumiem. Tās nepieciešamas elektriskās apgaismošanas, apkures, radara un līdzīgām ierīcēm, kābeļiem un mīnām, torpēdām, chronometriem, dažādiem lidmašīnu, kuģu un citiem, arī medicīniskiem precizijas instrumentiem. Dimantu matrices šo stieņu stiepšanai izgatavo, piemērotiem dimantiem izurbjot caurumiņus un dimantus iemontējot nelielās tērauda plāksnītēs apmēram divlatnieka lielumā. Šādu matriču rindu iemontē stieņu velkamajā mašīnā, pie kam katras nākošās matrices caurumiņš ir drusku mazāks par iepriekšējo.

Nav pasaulē divu dimantu, kas būtu pilnīgi vienādi, un nav arī dimanta, kas būtu pilnīgi bez jebkādas mazākās vainas. Matricēm nepieciešami vienmērīgas struktūras un cieti dimanti.

Viena dimanta izurbšanai nepieciešamas līdz 200 darba stundu. Urbšanu izdara ar attiecīga kalibra tērauda adatu nelielā virpiņā, kas apgriežas 6000 reižu minūtē. Adatu, it īpaši tās smaili, visu laiku apskalo olīvu eļļas piliens, kurā arī uzkrājas dimanta putekļi. Katrs puteklītis ir vērtīgs materiāls, piemēram, stikla griežamiem nažiem un līdzīgām vajadzībām, tādēļ putekļus rūpīgi savāc.

Izgatavojot matrices dažādu metallu stieplēm, katram metallam vajadzīgs citādas formas caurums. Kādēļ, to neviens nevar pateikt, bet to mācījusi prakse. Tāpat arī metallus velk cauri matricei dažādā ātrumā un dažādā temperātūrā. Piemēram, varu stiepj aukstā veidā, pie kam stieple virzās cauri matricei ar 160 km ātrumu stundā, bet tungstenu, turpretim, stiepj sakarsētā stāvoklī un tikai ar 6 km ātrumu stundā. Tievākais caurums, kas jebkad izurbts dimantā, ir 0,075 mm caurmērā, un ar tā palīdzību izgatavotā tungstena stieple ir piecas reizes tievāka par cilvēka matu.

Katra matrice kalpo 80 līdz 80.000 km stieņu izgatavošanai. Kad Vācija sāka karu, Anglijai bijusi tikai saujiņa vajadzīgo speciālistu un Holandes dimantu krājums par milionu angļu mārciņu, ko izdevies paglābt, vāciešiem iesoļojot Holandē. Tagad, turpretim, Anglijai esot vairāk nekā desmit fabriku, kas ražo dimanta matrices.

FRANČU PŪLES DZIMSTĪBAS JAUTĀJUMĀ

Tanī laikā, kad franči jūsmo par aizjūras zemēm ar viļinošiem dzīves apstākļiem, pašas Francijas lauki paliek aizvien tukšāki. Pag. gada beigās valdība un Sorbonnas universitāte Parīzē godināja kādu sevišķu iestādījumu, proti, pagājuši 50 gadi, kopš pastāv Nacionālā dzīvā spēka veicināšanas organizācija (L'alliance nationale contre la dépopulation), kas apvieno izcilus zinātnes un sabiedriskos darbiniekus, kuriem bijusi interese un vēlēšanās darboties problēmas atrisināšanas virzienā. Jā, šobrīd Francijā pastāv īpaša Tautas dzīvā spēka ministrija, Valsts institūts franču demografijas studijām, tāpat sabiedriskā doma šinī jautājumā ne tikai brīdināta, bet lielā mērā jau arī atsaucīga, tad tas ir arī Nacionālā dzīvā spēka veicināšanas organizācijas nopelns. 1896. gadā, kad to nodibināja, viscaur valdīja apatija par demografijas problēmu, sabiedriskā doma bija iemigusi, citviet pat sarkastiski smiekli vai „neaiztiekat manu mieru" pavadīja ierosinātājus.

— Arī mūsu tautas nākotnē dzīvā spēka saglabāšanas jautājumam ir izcila nozīme. J. M.

„Es Tev taču jau 1935. g. 2. oktobrī apliecināju, ka Tevi mīlu — cik bieži tad lai es to atkārtoju?"
„New York Herald Tribune"

Grāfa Čano dienas grāmata

FAŠISTISKĀS ITALIJAS ĀRLIETU MINISTRA, MUSOLINI ZNOTA GRĀFA GALEOSO ČANO DIENAS GRĀMATAS PIEZĪMES PAR KARU, DIPLOMĀTIJU UN STARPTAUTISKIEM NOTIKUMIEM NO 1939. G.

5. JANVĀRA LĪDZ ČANO NĀVEI 1943. G. 23. DECEMBRĪ.

(8. turpinājums)

1940. g. 2. jūnijā — Duče raksta atbildi Hitleram. Kaut gan kara atlikšana izdevīga, it sevišķi, lai nobeigtu militāro sagatavošanos Lībijā, Musolini neapmierināts, ka lēmums jāgroza. Viņš tomēr piekrīt vienpadsmitam jūnijam.

1940. g. 4. jūnijā — Esmu izraudzījis savu militāro posteni karā. Izvēlējos komandēt bumbvedēju eskadriļu Pizā. Esmu izvēlējies šo lidlauku tāpēc, ka tas vistuvāk Korsikai, un man gribas cīnīties tur, kur esmu dzimis un kur mans tēvs dus pēdējā mierā. Duče piekrita manai izvēlei, viņš labāk grib, lai es kļūtu par karavīru, kas ir ministrs, nekā par ministru, kas ir karavīrs.

1940. g. 5. jūnijā — Vācieši uzbrukuši Sommas līnijai. Vai esam tikuši līdz izšķirīgai kaujai?

1940. g. 6. jūnijā — Sastopu duci dusmīgu par to, ka karalis apjautājies par virspavēlnieka posteni. Viņa majestāte atrakstījusi vēstuli, kurā atkārto, ka virspavēlnieka postenis pienākas viņam, tai pašā laikā piedāvājot Musolini politisko un militāro kara vadību. Musolini domā, ka tā ir „ambicioza formula, ar kuru viņam nodod to, kas viņam faktiski pieder jau 18 gadus," un piebilst: „Kad karš būs galā, teikšu Hitleram, lai nolikvidē visus šos absurdos anachronismus monarchijas formās."

1940. g. 10. jūnijā — Karš pieteikts. Musolini runā no Venecijas pils balkona. Ziņa par karu nevienu nepārsteidz un nerada nekādu lielu sajūsmu. Esmu skumjš, ļoti skumjš. Dēka sākas. Lai Dievs palīdz Italijai!

1940. g. 17. jūnijā — Franči pieprasījuši pamieru un Hitlers pirms noteikumu diktēšanas grib Minchenē apspriesties ar duci. — Sastopu Musolini neapmierinātu. Negaiditais miers uztrauc viņu. Duče gribētu turpināt līdz pilnīgai Francijas territorijas okupēšanai un franču flotes pārņemšanai. Bet viņš apzinās, ka viņa domām tikai konsultātīvs svars. Karu uzvarējis Hitlers viens pats bez nozīmīga itaļu atbalsta, un gala vārdu teiks Hitlers.

1940. g. 18. un 19. jūnijā — Kamēr braucam vilcienā, vācu apsveikumi ļoti silti. Minchenē satiekamies ar Hitleru un Ribentropu. Hitlers un duče apspriežas atsevišķi. — Musolini ļoti apmulsis. Viņš jūt, ka viņam tikai otras šķiras loma. Viņš stāsta par sarunām ar Hitleru diezgan rūgti un ironiski un nobeidz, izteikdamies, ka vācu tautā pašā slēpjas sabrukuma dīgli, ja nāks nopietns iekšējs konflikts, kas visu samals. Patiesībā duče baidās, ka miera stunda jau tuvu un atkal reiz jūt, ka sāk bālēt viņa dzīves sapnis: slava kaujas laukā.

1940. g. 21. jūnijā — Alfjeri (Italijas vēstnieks Vācijā — Red.) atved pamiera noteikumus. Pārbaudu tos kopā ar duci un Badolo. Tie ir mēreni noteikumi, kas liecina par Hitlera vēlēšanos ātri panākt vienošanos. Šādos apstākļos Musolini arī negrib izteikt territoriālas prasības. Tas varētu aizkavēt sarunas un radīt lūzumu mūsu attiecībās ar Berlīni. Musolini ļoti neapmierināts par to, ka mūsu spēki nav tikuši ne soli uz priekšu. Pat šodien tie nav guvuši panākumus un apturēti pirmā franču nocietinājuma priekšā.

Lībijā kāds itaļu ģenerālis atlāvis pats sevi saņemt gūstā. Musolini pārmet itaļu tautai: „Man nav māteriāla. Pat Mikelandželo bija nepieciešams materiāls, lai varētu veidot figūras. Ja viņam būtu bijuši tikai māli, tad arī viņš būtu palicis tikai podnieks. Tauta, kas sešpadsmit gadu simteņus bijusi lakta, nevar nedaudz gados kļūt par veseri."

1940. g. 23. jūnijā — Franču pilnvarotie ieradušies vācu lidmašīnās. Mēs pieņemam tos pusastoņos vakarā. Badolo neslēpj savas jūtas. Mēs nogaidām, kamēr franči apstājas, un tad sveicinām tos ar romiešu sveicienu. Viņi atbild paklanīdamies un neizrāda ne lepnumu, ne arī kādas bēdas. Visa ceremonija ilga 25 minūtes.

1940. g. 7. jūlijā — Ierodos Berlīnē. Silta uzņemšana. Konference ar Hitleru. Viņš noskaņots par cīņas turpināšanu un grib izraisīt ložu un tērauda vētru pār Angliju. Bet galīgais lēmums vēl nav pieņemts.

1940. g. 10. jūlijā — Hitlers atsūtījis garu vēstuli dučem, kurā stāsta par uzbrukumu Anglijai kā par izlemtu lietu, bet tai pašā laikā noteikti un laipni atraida mūsu piedāvājumu nosūtīt ekspedīcijas karaspēku. Duče par atraidījumu ļoti sašutis un sevis mierināšanai lika presei no jauna uzsildīt ziņas par jūras kauju, kas notika pirms nedēļas. Bet mēs esam saņēmuši ziņas, pat no vācu avotiem, ka angļu flotei nodarītie postījumi līdzinājās nullei.

1940. g. 27. jūlijā — Pēc ilga laika duče runājis ar karali. Viņa majestātes pirmais jautājums bijis: „Vai mums nav jābaidās, ka prūši varētu izspēlēt sliktu joku arī ar Italiju?" Šis jautājums nokaitinājis duci tāpēc, ka „tas atklāja, ka karaļa nostājā nekas nav mainījies. Sirdī viņš joprojām tic angļu uzvarai — tas ir tās zemes uzvarai, kur viņš glabā milzu bagātības."

1940. g. 10. augustā — Runāju ar duci par grūtībām, kas radušās pie Albānijas un Grieķijas robežām. Duče apsver „varas aktu, tāpēc ka kopš 1923. gada vēl palikuši nenokārtoti daži rēķini, un grieķi ļoti maldās, ja iedomājās, ka tie jau aizmirsti." No Berlīnes pienāk ziņas par ofensīvas vēl tālāku atlikšanu. Vai tā vispār sāksies? Kad? Kādā veidā? Mēs nezinām nekā. Patiesībā vācieši slēpj mums visu, kaut arī mēs tagad cīnāmies kopā ar viņiem.

1940. g. 11. augustā — Vācu aviācija pieprasījusi, lai mēs sūtām lidmašīnas kopīgai cīņai pret Angliju. Kad piedāvājām tās pirms mēneša, mūs vienkārši noraidīja. Tagad vācieši tās pieprasa. Kāpēc?

1940. g. 17. augustā — Alfjeri bijusi interesanta saruna ar Ribentropu. To var īsumā savilkt kopā šādi: 1.) Vācijas valdība nevēlas, lai mēs pārāk tuvinātos krieviem; 2.) jāatsakās no visiem plāniem uzbrukt Dienvidslavijai; 3) eventuālu akciju pret Grieķiju Berlīnē nekādā gadījumā neapsveiktu. Tā ir skaidra pavēle apstāties uz visas līnijas. Ribentrops pateicis, ka visi spēki jākoncentrē pret Angliju, jo tur un tikai tur esot meklējama „dzīvības vai nāves atslēga". Tas liek man domāt, ka arī pēc vācu domām tagad karš sāk kļūt grūts. Duče pats nodiktējis mūsu pretpriekšlikumu. Saprotams, ka atzīstam Berlīnes uzskatus, pat Grieķijas jautājumā. Patiesībā mēs atlikām atvilktnē notu, ko bijām jau sagatavojuši.

1940. g. 18. augustā — Nekas sevišķi svarīgs. Tikai no Berlīnes pienākusi vesela rinda norādījumu, kas liek secināt, ka galīgais uzbrukums Anglijai var sākties ļoti drīz. Musolini pārliecināts, ka uzvara un miers būs jau nākošā mēneša beigās. Šī iemesla dēļ viņš grib ātri virzīties uz priekšu Ēģiptē.

1940. g. 23. augustā — Duče sagatavojis vēstuli, kuras saisinājumu nosūtīs Hitleram, un saņēmis ļoti interesantu rakstu no Franko. Kaudiļo saka, ka Spānija iestāsies karā drīz. Viņš jau saņēmis no vāciešiem solījumu, ka dabūs to, kas viņam nepieciešams.

(Turpinājums sekos)

Sludinājumi

Par **Tālivaldi Dzirnekli** no Rīgas, dz. 2. XI. 1921., bijis 44./45. g. Stuthofas konc. nom., ziņas lūdz māsa **M. Ozola:** (13b) Fischbach b. Nürnberg, DP Centre. 39

Par bij. kar. **Vidvudu Garjāni** (44. g. IV. otrā pusē bijis Neibrandenburgas apkārtnē) lūdz ziņot vecākiem: **M. Garjānim,** (14) Nürtingen, Württ., Friedrich Str. 34. 38

Janumiešu kapr. **Pudņikovu** un dižk. **Ziediņu** no Rīgas meklē bij. leģ. **Laimona Grosberga** māte Marija Grosberga: Welden (Obpf), Frauenrichterstr. 22. (13a). 35

Alfrēdu Celmu (juristu) no Jelgavas meklē brālis Oskars. Rakstīt „Latvju Ziņām", Stokholm — Sverige, Garvargatan 11 — 1 tr. 32

Rūdolfs Liepiņš no Rīgas, dz. 1922. g. 13. V, meklē radus, draugus un paziņas. Rakstīt Memmingen, DP Camp, Fliegerhorst. Bl. 8—7. (13b). 33

Virskonduktors **Jāzeps Mikulāns** no Zemgales st. meklē radus un paziņas: Diepholz, Bahnhof-str. 36, Prow. Hannover. (23). 28

„LATVIJAS" ABONEMENTS

maksā 4.— RM mēnesī. Sludinājumu maksa: 2.— RM par sludinājuma rindu; piederigo meklēšanas sludinājumi līdz 4 rindām 4.— RM, garāki par 4 rindām pēc parastā tarifa.

Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b), Günzburg/D., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.